

N. 15

SEANCE DU SOIR — AVONDVERGADERING

PRESIDENCE DE M. ERDMAN, VICE-PRESIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER ERDMAN, VICE-VOORZITTER

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.
De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 21 heures.
De vergadering wordt geopend om 21 uur.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE RIJKSMIDDE-
LENBEGROTING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1991

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE ALGEMENE UIT-
GAVENBEGROTING VOOR HET BEGROTINGSJAAR
1991

Hervatting van de algemene beraadslaging

TOEGEVOEGDE INTERPELLATIES:

VAN DE HEER VAN HOOLAND TOT DE MINISTER VAN
OPENBAAR AMBT OVER «DE ALGEMENE BEGINSE-
LEN VAN HET OPENBAAR AMBT, DE TOEGANG TOT
BETREKKINGEN IN OVERHEIDSDIENST EN DE
AUDITS IN ONZE OVERHEIDSECTOR»

VAN MEVROUW NELIS TOT DE MINISTER VAN TE-
WERKSTELLING EN ARBEID OVER «DE PLAATS DIE
AAN VROUWEN WORDT TOEGEKEND IN HET BELEID
TEN AANZIEN VAN WERKGELEGENHEID EN WERK-
LOOSHEID»

VAN DE HEER STROOBANT TOT DE MINISTER VAN TE-
WERKSTELLING EN ARBEID OVER «DE WERKLOOS-
HEIDSVERZEKERING»

VAN DE HEER BOCK TOT DE STAATSSECRETARIS VOOR
EUROPESE ZAKEN EN LANDBOUW OVER «DE VACCI-
NATIE TEGEN MOND- EN KLAUWZEER»

VAN DE HEER BOCK TOT DE STAATSSECRETARIS VOOR
EUROPESE ZAKEN EN LANDBOUW OVER «DE
DALENDE RENDABILITEIT VAN LANDBOUWBEDRIJVEN»

VAN DE HEER HOUSSA TOT DE STAATSSECRETARIS
VOOR EUROPESE ZAKEN EN LANDBOUW OVER «DE
INVOER VAN VEE UIT OOSTEUROPESE LANDEN»

VAN DE HEER HATRY TOT DE VICE-EERSTE MINISTER
EN MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN HET
PLAN OVER «DE MAATREGELEN DIE HIJ VAN PLAN IS
TE NEMEN OM DE PARTICULIERE GEBRUIKERS TE BE-
SCHERMEN TEGEN DE OVERDREVEN FINANCIËLE
LASTEN DIE IN VERBAND MET DE HEFWERKTUIGEN
WORDEN OPGELEGD, INZONDERHEID WAT
BETREFT HET ONDERHOUD EN HET HERSTELLEN
VAN DE LIFTEN IN WONINGEN VAN PARTICULIEREN,
ALSOOK DE TECHNISCHE EISEN WAARAAN ZE VOL-
GENS DE BESTAANDE WETGEVING MOETEN VOL-
DOEN»

VAN DE HEER GEERAERTS TOT DE VICE-EERSTE MINIS-
TER EN MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN
HET PLAN OVER «DE SOCIALE EN ECONOMISCHE
GEVOLGEN VAN DE HERVORMING VAN HET STUDIE-
CENTRUM VOOR KERNENERGIE (SCK)»

VAN DE HEER BARZIN TOT DE MINISTER VAN POSTE-
RIJEN, TELEGRAFIE EN TELEFONIE OVER «DE TOE-
KOMST VAN HET POSTSORTEECENTRUM VAN
NAMEN X IN HET KADER VAN DE NIEUWE POST-
STRUCTUUR»

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DES VOIES ET
MOYENS POUR L'ANNEE BUDGETAIRE 1991

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET GENERAL DES
DÉPENSES POUR L'ANNEE BUDGETAIRE 1991

Reprise de la discussion générale

INTERPELLATIONS JOINTES:

DE M. VAN HOOLAND AU MINISTRE DE LA FONCTION
PUBLIQUE SUR «LES PRINCIPES GÉNÉRAUX DE LA
FONCTION PUBLIQUE, L'ACCÈS AUX EMPLOIS DANS
LES SERVICES PUBLICS ET LES AUDITS DANS NOTRE
SECTEUR PUBLIC»

DE MME NELIS AU MINISTRE DE L'EMPLOI ET DU TRAVAIL SUR « LA PLACE RESERVEE A LA FEMME DANS LA POLITIQUE DE L'EMPLOI ET DU CHOMAGE »

DE M. STROOBANT AU MINISTRE DE L'EMPLOI ET DU TRAVAIL SUR « L'ASSURANCE CONTRE LE CHOMAGE »

DE M. BOCK AU SECRETAIRE D'ETAT AUX AFFAIRES EUROPEENNES ET A L'AGRICULTURE SUR « LA VACCINATION EN MATIERE DE FIEVRE APHTEUSE »

DE M. BOCK AU SECRETAIRE D'ETAT AUX AFFAIRES EUROPEENNES ET A L'AGRICULTURE SUR « LA DIMINUTION DE LA RENTABILITE DES EXPLOITATIONS AGRICOLES »

DE M. HOUSSA AU SECRETAIRE D'ETAT AUX AFFAIRES EUROPEENNES ET A L'AGRICULTURE SUR « L'IMPORTATION DE BETAIL EN PROVENANCE DES PAYS D'EUROPE DE L'EST »

DE M. HATRY AU VICE-PREMIER MINISTRE ET MINISTRE DES AFFAIRES ECONOMIQUES ET DU PLAN SUR « LES MESURES QU'IL COMPTE PRENDRE POUR PROTEGER LES UTILISATEURS PRIVES CONTRE LES EXIGENCES FINANCIERES EXCESSIVES DU SECTEUR DES APPAREILS DE LEVAGE, NOTAMMENT QUANT A L'ENTRETIEN, A LA REPARATION ET A LA MISE EN CONFORMITE DES ASCENSEURS DES IMMEUBLES DES PARTICULIERS, AVEC LA LEGISLATION ACTUELLE »

DE M. GEERAERTS AU VICE-PREMIER MINISTRE ET MINISTRE DES AFFAIRES ECONOMIQUES ET DU PLAN SUR « LES CONSEQUENCES SOCIALES ET ECONOMIQUES DE LA REFORME DU CENTRE D'ETUDE DE L'ENERGIE NUCLEAIRE (CEN) »

DE M. BARZIN AU MINISTRE DES POSTES, TELEGRAPHES ET TELEPHONES SUR « L'AVENIR DU CENTRE DE TRI POSTAL DE NAMUR X DANS LE CONTEXTE DE LA NOUVELLE STRUCTURE POSTALE »

De Voorzitter. — Wij hervatten de bespreking van de ontwerpen van wet betreffende de Rijksmiddelenbegroting en de Algemene Uitgavenbegroting voor het begrotingsjaar 1991, waaraan verschillende interpellaties zijn toegevoegd.

Nous reprenons l'examen des projets de loi relatifs au budget des Voies et Moyens et au budget général des Dépenses pour l'année budgétaire 1991, auquel sont jointes plusieurs interpellations.

Wij vatten de algemene bespreking aan van de afdeling Binnenlandse Zaken en Openbaar Ambt.

Nous passons à la discussion générale de la section Intérieur et Fonction publique.

Het woord is aan rapporteur De Loor.

De heer De Loor, rapporteur. — Mijnheer de Voorzitter, bij de bespreking van de afdeling Binnenlandse Zaken van de begroting voor 1991 werd zeer veel aandacht besteed aan de problematiek van de gemeentelijke politie. De commissieleden, die allen heel wat ervaring hebben op dit gebied, bespraken uitvoerig de problemen inzake recrutering, moeilijkheden van politiepersoneel in sommige steden en gemeenten, de politiepermanentie — een dienst die thans maar in 88 van de 589 gemeenten in ons land wordt verzekerd —, de remuneratie van het politiepersoneel, het

uitvoeren van allerlei taken die geen echte politieopdrachten zijn, de vele gerechtelijke opdrachten die de gemeentepolitie moet vervullen en de problemen van de hulpagenten en de door hen te vervullen opdrachten.

In zijn antwoord op de talrijke vragen en opmerkingen vestigde de minister er om te beginnen de aandacht op dat de gemeentepolitie de rol dient te vervullen die in de geneeskunde als eerstelijnszorg wordt bestempeld. De veiligheid van de burgers komt hierbij vooraan te staan. Dit stelt niet alleen eisen inzake kwaliteit, maar ook inzake kwantiteit. Vooral dit laatste element is er volgens de minister de oorzaak van dat de gemeentepolitie dagelijks terrein verliest aan de rijkswacht. De gemeentepolitie kan de veiligheid van de burgers nochtans veel efficiënter verzekeren, meent hij. De beleidsmensen moeten dus hun verantwoordelijkheid op zich nemen en een deel van de financiële middelen aan de politie besteden.

In ons land zijn er vele kleine gemeenten en het is voor de politie niet mogelijk daar een permanentie te verzekeren. Een tussengemeentelijke samenwerking is dus noodzakelijk, maar hierbij mag niet worden geraakt aan de bevoegdheid van de burgemeesters. De minister vreest dat de gemeentepolitie binnen afzienbare tijd nog maar een figurantenrol zal spelen, indien men niet tot zo een samenwerking komt.

Teneinde de mening te kennen van de burgemeesters en korps-oversten ter zake, worden er per provincie rondetafelgesprekken georganiseerd. Het eerste gesprek had plaats op 27 november te Gent. Mocht uit deze rondetafelgesprekken blijken dat een tussengemeentelijke samenwerking er niet in zit, dan is volgens de minister een versterking van de rijkswacht het enige middel om het welzijn en de veiligheid van de burgers te waarborgen.

Het probleem van de recrutering is, aldus de minister, niet alleen een probleem van wedden, maar ook een van algemene achting voor de politiefunctie. Onder de huidige regering werd al een behoorlijke herwaardering van het financieel statuut van de politieagent tot stand gebracht, vooral door een belangrijke verhoging van de vergoeding voor nacht- en weekendprestaties.

De minister verklaart bereid te zijn iets te doen aan het probleem van de overbelasting van de gemeentepolitie door allerlei taken die niets met het eigenlijke politiewerk te maken hebben. Dit probleem van de hervorming van de politiefunctie belangt echter ook de minister van Justitie aan. De minister van Binnenlandse Zaken deelt mee dat hij met zijn collega hieromtrent van gedachten zal wisselen.

In de begroting valt een sterke verhoging op van de toelagen aan de erkende vormingscentra voor de gemeentepolitie die moeten instaan voor de opleiding van het officierenkader, het middenkader en de hulpagenten. Er is eveneens een tegemoetkoming van het departement in de weddelast van het gemeentepolitiepersoneel in opleiding.

De minister verklaart dat het in zijn bedoeling ligt intergemeentelijke politiepermanenties ook financieel aan te moedigen in vooraf uitgekozen proefprojecten. Hij wil ook 50 pct. meer trekkingsrechten verlenen in de toelagen voor de uitrusting van de gemeentelijke politiekorpsen waar een permanentie wordt verzekerd, dit is dus een aanwezigheid van 24 uur op 24.

Tenslotte overweegt de minister om bijdragen in de weddelast van het politiepersoneel in opleiding afhankelijk te maken van de inspanningen van de gemeenten om tot aanwerving van aspiranten over te gaan en het kader van de gemeentepolitie aan te vullen.

Andere aspecten van het departement van Binnenlandse Zaken waarover nog werd gesproken, zijn de plannen inzake decentralisatie, het verminderen van het aantal schepenen in de gemeenten, het revaloriseren van de functie van burgemeester, het invoeren van de nieuwe gemeentelijke boekhouding, de burgerbescherming, de gewetensbezwaarden en de gesubsidieerde contractuele tewerkgesteld bij de gemeentebesturen voor de aflevering van nieuwe identiteitskaarten.

De talrijke vragen die door de leden van de commissie in verband met het Openbaar Ambt werden gesteld, bestreken diverse facetten. Sommige hadden betrekking op de stand van de plannen inzake de hervorming van het Openbaar Ambt teneinde de efficiëntie ervan te verbeteren en aan de behoeften van een moderne administratie beter te kunnen voldoen.

De minister herinnerde eraan dat de overheidsdiensten moeten worden doorgelicht en dat de ministers verzocht werden personeelsleden aan te duiden met het oog op het verstrekken van een vorming die ze in staat moet stellen om enerzijds het departement door te lichten en anderzijds een nieuw functioneel kader uit te werken.

Toch meent de minister nu reeds dat het in de lijn van de verwachtingen ligt dat uit de doorlichting van de overheidsdiensten zal blijken dat ze dringend behoefte hebben aan meer statutaire personeelsleden en minder aan personeelsleden met een precair statuut.

Er werd aandacht gevraagd voor het aanwervingsdeficit dat al bijna tien jaar bestaat en dat geleid heeft tot een globale daling van de personeelsterkte van ongeveer 10 pct.

Er werd ook speciaal aandacht gevraagd voor het personeelsprobleem bij het ministerie van Financiën. De minister geeft toe dat het probleem bestaat, en dat er over een periode van twee jaar ongeveer 1,5 miljard aan zal worden besteed.

De minister deelt mee dat door het Vast Wervingssecretariaat grote inspanningen werden gedaan om de termijn tussen het examen en de aanwerving te beperken tot drie maanden. Hij is ervan overtuigd dat een snelle recrutering primordiaal is voor een betere werking en dienstverlening.

Er werd ook aandacht gevraagd voor het niet-statutair personeel dat ingevolge de wet op het enig statuut een vergelijkend examen bij het Vast Wervingssecretariaat moet afleggen. De minister begrijpt de moeilijkheden van deze tijdelijke personeelsleden en deelt mede dat de wet van 20 februari 1990 de mogelijkheid biedt bij een in Ministerraad overlegd koninklijk besluit maatregelen te nemen.

Ik vermeld tenslotte dat het geheel van de besproken artikelen of afdelingen van de begrotingstabel werd aangenomen met 13 stemmen, bij 2 onthoudingen. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Van Eetvelt.

De heer Van Eetvelt. — Mijnheer de Voorzitter, ik dank de rapporteur voor zijn degelijk verslag en zal enkele klemtonen leggen in deze bespreking van de begroting 1991 van Binnenlandse Zaken.

De staatshervorming heeft de bevoegdheidssfeer van het departement van Binnenlandse Zaken ernstig beïnvloed. De bevoegdheden voor het toezicht op en de financiering van de gemeenten werden immers door de bijzondere wetten nagenoeg volledig naar de Gewesten overgeheveld, waardoor de aandacht voor het veiligheidsbeleid groter werd.

Ik onderstreep hierbij enkele aspecten van het veiligheidsbeleid, die ook in de toelichting van de minister aan bod kwamen.

In zijn zorg onder andere om de brandweerdiensten denkt de minister vooral aan de opleiding van het brandweerpersoneel en aan een aangepaste uitrusting. Hierbij vraag ik ook aandacht voor de organisatie van de gemeentelijke en gewestelijke brandweerdiensten en voor de vormen van subsidiëring die hier van toepassing zijn.

Gezien het grote belang van de brandweerdiensten, met bijna 17 000 brandweerlieden waarvan ruim twee derde vrijwilligers, dient te worden onderzocht of de financiële middelen wel toereikend zijn om hun uitgebreide dienstverlening te blijven verzekeren.

Wij moeten ervoor zorgen dat een goede werking van de brandweerdiensten door een aangepaste wetgeving mogelijk wordt gemaakt. Zo is een actualisering nodig van het koninklijk besluit van 8 november 1967 houdende de organisatie van de gemeentelijke en gewestelijke brandweerdiensten in vreedstijd. Volgens dit koninklijk besluit worden de gewestelijke brandweerdiensten ingedeeld in drie categorieën X, Y en Z. Een evaluatie van het koninklijk besluit, dat bijna drieëntwintig jaar van kracht is, is wenselijk gelet op de sterke industriële ontwikkeling in tal van gemeenten de afgelopen decennia en gelet op de fusies van de gemeenten.

Meer concreet zou de subsidiëring van de autonome gemeentelijke korpsen, die zich, conform de instructies van de inspectie van de brandweer, inzake personeel en materiaal aangepast hebben, moeten worden gelijkgesteld met de Z-korpsen. Een blijvende achterstelling heeft allerlei nefaste gevolgen voor de dienstbaarheid van de vrijwilligers.

Hierbij wijs ik ook op een belangrijk probleem inzake territoriale bevoegdheden. Heel wat tijdswinst — en over het belang van tijd hoeft in deze context niet te worden uitgeweid — ware mogelijk indien de gemeenten zonder brandweerdienst zouden kunnen worden bediend hetzij door een gewestelijke brandweerdienst, hetzij door een autonome gemeentelijke brandweerdienst, in zover deze daartoe logistiek is uitgerust en bemand, en geografisch gunstig is gelegen.

Tijdens een congres van de Brabantse brandweefederatie heeft een medewerker van de minister verklaard, dat de brandweer in België zal worden gereorganiseerd door het aantal korpsen te verminderen. In een antwoord op een parlementaire vraag daarover, zei de minister dat dit één van de «denkpistes» was. Graag kreeg ik daarover wat meer klaarheid. Is het niet waar dat bij een noodsituatie iedere minuut telt en dat de brandweer zo vlug mogelijk met de gepaste middelen moet optreden? Nu gebeurt het vaak dat 20 tot 25 minuten op de brandweer moet worden gewacht. Waarom wordt er dan niet voor gezorgd dat in plaats van een vermindering van het aantal korpsen, iedere gemeente zo goed mogelijk wordt uitgerust om zo vlug mogelijk te kunnen optreden?

Naast de brandweer is er de civiele bescherming, die zo weinig bekend is bij de bevolking. In Vlaanderen zijn er twee eenheden permanent georganiseerd. Men is er niet altijd zo goed van op de hoogte wanneer en waarvoor de civiele bescherming kan en mag worden opgeroepen. Daarenboven vergt het soms een hele tijd eer zij ter plaatse is en komen de vrijwilligers in de gemeenten moeilijk aan bod. Welke maatregelen zal de minister nemen voor de problemen, namelijk het weinig bekend zijn van de opdrachten en de procedure van oproepen en de meestal lange interventietijd?

En wat de met vrijwilligers bij de civiele bescherming? Zouden zij bijvoorbeeld bij grote rampen de brandweer niet kunnen versterken? Bestaat hier geen probleem van goede coördinatie?

Een derde aandachtspunt betreft de veiligheid van de sportinfrastructuur. Een voorstel van collega Verschuere om financiële steun te verlenen voor infrastructuurinvesteringen werd door de bevoegde senaatscommissie unaniem goedgekeurd en nadien ook in de openbare vergadering goedgekeurd. Ook nu nog moeten wij alle middelen aanwenden om geweld bij sportmanifestaties te voorkomen. Bovendien is de bestaande sportinfrastructuur vaak onveilig, wat aanpassingen vergt.

Een inbreng van de overheid kan niet langer worden uitgesteld, zeker als men weet dat 90 pct. van de stadia van gemeenten zijn die meestal te kampen hebben met financiële problemen. Of moet er opnieuw een drama gebeuren alvorens de overheid ingrijpt?

Ik pleit er dan ook voor terug te komen op het voorstel tot oprichting van een Fonds voor de veiligheid van de sportinfrastructuur. De basisprincipes van dit voorstel, aangenomen door de Senaat, blijven nog steeds geldig. Dit voorstel wil namelijk subsidies geven voor investeringen die de veiligheid en de ordehandhaving moeten waarborgen en een commissie van deskundigen aanstellen die een strikt toezicht houdt op het gebruik van de subsidies.

Mijnheer de minister, bij deze gelegenheid vernam ik graag hoever het staat met het dossier van de veiligheid in de sportstadia.

Er wordt momenteel gewerkt aan verschillende nood- en rampenplannen om ons te beschermen tegen nucleaire en kernrisico's. Op zichzelf is dat een goede zaak, maar als die planning niet gepaard gaat met voldoende middelen op termijn, blijven het papieren plannen. Zijn de middelen nodig om de plannen uit te voeren, al geïnventariseerd? Zo ja, wat is de kostprijs ervan en in welke mate zullen de gemeentebesturen participeren? In het hoofdstuk over de veiligheid van de burger van het regeerakkoord

is er sprake van een meerjarenprogramma voor aankoop van materieel voor de hulp- en veiligheidsdiensten, op grond van de noodplannen. Hoever staat het met de uitvoering daarvan?

De minister heeft al veel aandacht besteed aan de herwaarder- ing van de gemeentepolitie en hij wil het operationeel karakter ervan nog verbeteren. Hij is gewonnen voor een permanente wacht- en permanentiedienst die 24 uur op 24 kan inspringen. Op het ogenblik is dit niet te realiseren. Hij stelt ook de figuur van de burgemeester als politiek bestuurlijk verantwoordelijke centraal en beklemtoont het belang van de lokale politie. Om een perma- nentie van 24 uur te verzekeren zullen de kleinere korpsen echter moeten samenwerken, wat in de praktijk niet evident zal zijn. Enerzijds zal een korpschef van een zone afhankelijk zijn van zijn korpsbeheerder, een burgemeester, maar anderzijds zal er een politieraad zijn waarin verschillende burgemeesters zetelen. Toch behoudt elke burgemeester het gezag over de politietaken in zijn gemeente.

Die zogezegde nieuwe gemeentepolitie maakt de situatie nog onoverzichtelijker. Nu moet een korpschef verantwoording afleggen tegenover de gerechtelijke overheid, de procureur, en tegenover de bestuurlijke overheid, de burgemeester. In de toe- komst wordt hij dus met drie overheden geconfronteerd: de bur- gemeester-korpsbeheerder van de centrumgemeente, de politie- raad en tenslotte de burgemeester van de eigen gemeente. Als we een permanentie van 24 uur op 24 uur willen verzekeren zullen er ook organisatorische problemen rijzen. Met poolvorming zal die permanentie wel lukken, maar wat doet men met de andere taken van de lokale politie als de manschappen in de eerste plaats « permanent » moeten werken?

Voor het « volwassen korps » in de geest van de minister is bijge- volg veel meer nodig dan het samensmelten van « kleintjes ». In dit korps moet aandacht worden besteed aan het personeel voor de permanentie en aan de taken op lokaal vlak.

Mijnheer de minister, u begrijpt dat door het samenbrengen van enkele kleinere korpsen de eerste doelstelling wel kan worden bereikt, maar dat dit voor de tweede taak, de reorganisering en de herwaardering van de lokale functie, moeilijker wordt. Er moet aan de politiezone B dus nog veel meer personeel worden toege- voegd. Waar zal dat personeel worden gehaald?

Tot zover de punten waarop ik wens te wijzen in verband met de veiligheid in de meest ruime zin van het woord. Ik dank de minister voor de aandacht die hij hieraan tot nu toe reeds heeft besteed. Wij zijn zeker samen onderweg naar een beter functione- ren van de veiligheidsdiensten, maar op de diverse bestuurlijke niveaus zullen nog grote inspanningen moeten worden gedaan. (Applaus.)

M. le Président. — La parole est à M. Mouton.

M. Mouton. — Monsieur le Président, décidément, le ministre de l'Intérieur n'arrivera jamais à empêcher Louis Tobback de mettre les pieds dans le plat! Vous aurez immédiatement deviné, monsieur le ministre, qu'à l'occasion de la discussion du budget 1991 de votre département, je vais commenter les récentes déclara- tions que vous avez faites sur l'avenir des polices communales.

Certes, nous ne pouvons enlever à Louis Tobback le mérite d'être un ministre de l'Intérieur sincèrement préoccupé de sa mis- sion, et en particulier celle de garantir, avec le maximum d'effica- cité, la sécurité des citoyens. Je reconnais volontiers qu'il y avait longtemps que ses prédécesseurs ne nous avaient plus habitués à une telle persévérance, voire un tel acharnement.

Je vous reconnais également, monsieur le ministre, le mérite de la franchise, d'une franchise qui se situe assez souvent à la limite de la provocation. Peut-être est-ce pour mieux séduire ou pour provoquer la réaction? Pourquoi pas les deux à la fois?

Il y a un mois de cela, vous avez publiquement annoncé vos intentions en matière de restructuration des polices communales. Ce faisant, vous n'avez pas fermé la porte à la concertation avec les autorités subordonnées, à l'occasion de tables rondes que vous allez organiser très prochainement dans chaque province, alors que vous auriez pu, d'autorité, déposer un projet de loi. Vous avez même annoncé la couleur en désignant d'office tous ceux que vous saviez d'avance réticents à l'égard de vos projets. Et il se fait, mon- sieur le ministre, que je suis de ceux-là.

Je suis, comme vous le savez, bourgmestre d'une commune à caractère rural, devrais-je bientôt dire de zone C pour reprendre la classification que vous comptez nous imposer? Avec la popula- tion de mon entité, je suis, et je ne m'en cache pas, un partisan intransigeant de l'autonomie communale, non seulement de son maintien, mais davantage encore de son renforcement! C'est la raison pour laquelle je ne partage pas votre point de vue à propos de la restructuration des polices communales, même si je m'accorde tout de même avec vous sur un certain nombre de points.

Tout d'abord, je partage votre constat lorsque vous affirmez qu'il existe, dans notre pays, assez de corps de police et de policiers et qu'ils pourraient sans doute être mieux utilisés. Il s'agit d'ail- leurs d'une des conclusions importantes de l'audit de Team Con- sult. Elle a d'ailleurs, depuis lors, été confirmée par le rapport de la commission de la Chambre sur le Banditisme et le Terrorisme.

Ensuite, je prends acte de votre intention de revaloriser la fonc- tion des policiers communaux. D'autres avant moi ont mis l'accent sur ce point. Vous voulez participer à la promotion de leur image de marque, à la réévaluation de leurs traitements et aider à les soulager de leurs trop nombreuses tâches administra- tives. Je suis intervenu à deux reprises déjà — l'an dernier et voici deux ans — sur cet aspect du problème. Je n'y reviendrai pas. Vous vous dites également prêt à accorder aux communes les sub- sides nécessaires à cette restructuration.

Je me félicite enfin des efforts supplémentaires que vous allez entreprendre pour améliorer la formation des policiers, ainsi que la qualité de leurs équipements. Je note également que vous avez déjà chiffré cet effort.

Par contre, je tiens à marquer, ici même, mon plus profond désaccord non seulement sur les causes que vous attribuez à la difficile situation des policiers, mais également sur certaines des conséquences que vous en tirez.

Pourquoi montrer du doigt les seules polices communales? Sous prétexte que la plupart d'entre elles, il est vrai, n'ont ni les effectifs, ni les moyens d'assurer une permanence 24 heures sur 24. Vous accusez l'autonomie communale, comme si les polices communales avaient la plus grosse part de responsabilité dans les échecs troublants, enregistrés ces dernières années dans le secteur du maintien de l'ordre et de la lutte contre la délinquance et le banditisme.

Quant à leur dispersion, dois-je vous rappeler qu'elle affecte aussi les autres corps de police? Ces corps sont cependant plus concernés que les polices communales par le maintien de l'ordre, la prévention et la répression des crimes et délits! Allez-vous tenter de convaincre votre collègue de la Justice de mettre fin au cloi- sonnement territorial de la police judiciaire? La guerre perma- nente qui oppose les trois principaux corps de police n'est-elle pas la plus grave des dispersions dont a à pâtir la sécurité de nos cito- yens?

Je note que vous ne parlez pas de vos suggestions en la matière! Certes, ceci ne relève pas encore directement de votre responsa- bilité et de votre tutelle. Toutefois, je vous rappelle que vous devriez bientôt hériter de la gendarmerie quand celle-ci sera démilitari- sée. Sur elle vous exercerez, plus encore qu'aujourd'hui, une tutelle directe. Vous n'avez jamais caché que vous craignez la trop grande puissance de ce corps. Quand vous serez responsable de son budget, accepterez-vous de transférer, au profit des polices communales, une partie seulement des 20 milliards dont, bon an mal an, la gendarmerie dispose pour exercer son monopole de fait sur la sécurité intérieure?

Vous devinez, monsieur le ministre, que sans l'avoir encore vraiment nommé, je me rapproche de mon principal point de désaccord. Si vous persévérez dans votre intention de restructurer la géographie des polices communales en « polices de zone » et de créer des « communes mères » organiquement responsables des agents sur plusieurs entités, la réponse de la très grande majorité des bourgmestres, au moins dans la partie francophone du pays, sera « Non »! Elle sera négative également si vous continuez à vou- loir confier la sélection et le recrutement des agents à une autorité autre que la commune, quelle qu'elle soit! Comme l'a souligné le ministre Van der Biest au cours de sa conférence de presse du 13 novembre, « le choix des agents n'est pas à confondre avec la formation de ceux-ci »!

La première raison que j'invoque est une raison de principe que non seulement tout municipaliste mais aussi tout démocrate doit défendre. Il n'est pas question de rogner plus avant l'autonomie communale. Je me suis déjà exprimé à ce sujet. J'ajoute que c'est nous faire un très mauvais procès que de prétendre qu'il s'agit de la défense de « privilèges », au profit — ce sont les termes que vous avez utilisés en commission — d'une police folklorique. Il s'agit de défendre les services du niveau de pouvoir le plus proche des citoyens.

La deuxième raison de mon désaccord est plus précise encore. Il n'est pas question de rogner l'autonomie communale si c'est au profit d'une mesure qui pourrait bien être la première étape d'une centralisation, à terme, du monopole de la sécurité intérieure sous l'autorité ou la tutelle du seul ministre de l'Intérieur. On confie d'abord la direction des regroupements des polices à certains bourgmestres. Si, ensuite, ces bourgmestres eux-mêmes, toujours faute de moyens suffisants, ne parviennent pas à mettre au point un système efficace, on aura recours aux gouverneurs des provinces. Et ainsi de suite, jusqu'à la constitution d'un seul grand corps de police, que l'on fusionnera sans doute avec la gendarmerie... sous la direction du ministre de l'Intérieur, qui ne sera pas toujours Louis Tobback ! C'est d'ailleurs à cet égard qu'un problème peut se poser.

Monsieur le ministre, il faut améliorer le fonctionnement des polices communales. Cela ne fait de doute pour personne mais cela ne pourra être réalisé sans moyens. Ceux-ci ne doivent pas, je vous le concède, être consacrés à accroître inconsidérément des effectifs déjà globalement pléthoriques. Une partie d'entre eux doit être dégagée par les communes elles-mêmes, quand elles le peuvent. Mais ils doivent aussi leur être accordés par leurs autorités de tutelle, quand les communes font l'effort d'améliorer leurs services.

Et cet effort, certaines le font déjà ! Non pas en « vendant » leurs polices aux communes voisines les mieux loties, mais en imaginant la mise en place de liens fonctionnels — et non « organiques » — de coordination entre leurs services à un échelon territorial mieux adapté.

Ainsi, je citerai à titre d'exemple le projet de « protocole d'accord » que je vous ai remis tout à l'heure, qu'en application des articles 222 et 223 de la nouvelle loi communale, l'ensemble des communes voisines de Hannut et Waremmes, dont ma commune de Braives fait partie, viennent de préparer et s'appêtent à signer moyennant l'un ou l'autre petit correctif.

Ce protocole comprend des dispositions nouvelles intéressantes :

Premièrement, les agents des communes parties à l'accord pourront, en cas de nécessité, intervenir sur le territoire d'une autre commune contractante sur appel du bourgmestre de celle-ci et sous l'autorité du pouvoir compétent du lieu où l'intervention est exécutée ;

Deuxièmement, en cas de flagrant crime ou délit ou lorsqu'une enquête aura été entamée sur le territoire d'une des communes parties à l'accord, le service de police intervenant pourra continuer ses investigations sur le territoire d'une autre commune contractante, sous réserve d'une décision contraire de l'autorité judiciaire ;

Troisièmement, les corps de police des communes parties à l'accord s'engagent à échanger entre eux, ainsi qu'avec la gendarmerie et la police judiciaire, les renseignements de police administrative et judiciaire qu'ils détiennent ;

Quatrièmement, ces corps s'engagent à se prêter mutuellement, en cas de nécessité, le matériel dont ils sont dotés ;

Enfin, les bourgmestres ou leurs délégués conviennent de se réunir une fois l'an, ou chaque fois que nécessaire, pour établir le bilan de la coordination inter-police de la zone.

En ce qui nous concerne, la réunion aura lieu au niveau du district de Waremmes qui comporte seize communes.

Voilà, monsieur le ministre, une série de mesures concrètes, alternatives à vos récentes propositions, dont les autres communes du royaume pourraient s'inspirer, si ce n'est déjà le cas, plutôt que de tenter de nous confisquer nos polices.

Pourriez-vous, monsieur le ministre, aider financièrement les communes qui font preuve d'initiative en cette matière ? Ces mesures démontrent qu'il est possible d'assurer une meilleure coordination sans tomber dans les excès d'un remodelage territorial trop centralisateur. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Luyten.

De heer Luyten. — Mijnheer de Voorzitter, de heer Mouton heeft gezegd dat minister Tobback soms tot op de rand van de provocatie gaat. Dat is juist wat ik in hem bewonder en waardoor ik bijna een fan van hem ben geworden. In de commissie had ik zelfs een nummer van *Knack* bij me met zijn foto op de voorpagina. Aangezien ik alle knipsels die over hem verschijnen, verzamel, kom ik er ook soms tegen die minder vleidend zijn. Zo begint een krant wel positief: « Minister Tobback heeft de verdienste zijn mening zonder veel omwegen kenbaar te maken, recht voor de raap, zoals hij dat meestal doet. Voor hem is de staatsveiligheid van geen nut en kan zij maar beter verdwijnen... » Dat artikel dateert van mei en hoewel de staatsveiligheid hier niet aan de orde is, wil ik toch opmerken dat ik het volkomen eens ben met het standpunt van de minister omdat ik zelf ook wel eens last heb gehad met de staatsveiligheid.

Het slot van het artikel luidt echter: « Sinds de staatshervorming heeft de minister van Binnenlandse Zaken nogal wat van zijn pluimen verloren. Grote bevoegdheidspakketten zoals het toezicht op de ondergeschikte besturen werden overgedragen naar de deelstaten, zo hoort het ook in een federaal systeem. Minister Tobback mag sindsdien druk doen over de openbare orde en krijgt daar door de feiten ruim de gelegenheid toe en hij mag na gemeenteraadsverkiezingen ook nog wat burgemeesters benoemen. Voor de rest blijft er niet teveel over. » Tot zover de appreciatie van een journalist.

Dit belet niet dat een onderwerp dat wij in de commissie — waarvan de bevoegdheden steeds meer worden beperkt — hebben aangesneden, zeer belangrijk is voor de burgers. Het komt in het verslag ruim aan bod en verscheidene sprekers hebben het uitvoerig behandeld. De hele problematiek van de politie is inderdaad vervat in wat de minister noemde: « het tegemoetkomen in de richting van nood aan veiligheidsgevoel, dit gevoel versterken bij de mensen ». Want als dit er niet is, wordt er in streken waar een sterk onveiligheidsgevoel heerst soms op een platte en demagogische manier op ingespeeld.

De minister heeft ook gesproken over de functie van de wijkagent. Hij was van oordeel dat de rijkswacht in vergelijking met de politie meer gespecialiseerd is, maar dat de politie in de preventie een grotere positieve rol kan spelen. Hij zei letterlijk: « Zij kunnen de mensen nog bij hun voornaam noemen. » In kleinere gemeenten kunnen zij hen zelfs bij hun — spijtig genoeg meestal verdwijnende — bijnaam noemen. Dikwijls zegt zo'n bijnaam al iets over de activiteit van de persoon. Als in ons dorp een politieagent in het stropersseizoen tegen Mollemiel de stroper zegt: « Miel, pas op, want we houden u in het oog dit seizoen », dan is dat al een aansporing voor de man om het wat kalmer aan te doen. Of bij de kermis geldt dit ook voor de man die graag een pint pakt en dan zegt de wijkagent: « Jos van Lange Roos, niet vechten in 't café, dat we u vannacht weer niet naar den bak moeten doen. » Zo wordt in een plattelandsgemeente de eerstelijnsopdracht van de politie geconcretiseerd.

Ik vraag mij af of het overleg ter voorbereiding van de rondetafelgesprekken, waarover de minister het heeft gehad, duidelijk werd omlijnd. Als dit losse gesprekken zouden worden, deinend op de reacties — soms enkel van lokaal belang — van burgemeester X of Y, dan dreigen zij een doodgeboren kind te worden. Ik heb dus gevraagd dat ook de niet-burgemeesters in onze parlementaire commissie — plaatsvervangers misschien inbegrepen — bij de voorbereiding van de rondetafelgesprekken betrokken zouden worden.

Dan is er uiteraard het probleem van de achting voor de politie. De tijd van de oude films waarin de veldwachter met « Jos van Lange Roos » mee op café ging, is lang voorbij. Iemand heeft opgemerkt dat de politie in bepaalde gemeenten te weinig achting geniet, dit in tegenstelling tot de brandweer, die wel achting zou genieten.

Behalve het organiseren van een samenwerking over de gemeentegrenzen heen, moeten we misschien ook zoeken naar een formule om de korpsen van brandweer, politie en Rode Kruis samen te laten werken. Het gaat toch om mensen die grotendeels bij dezelfde problemen betrokken zijn en zeker in kleinere gemeenten elkaar goed kennen. Nu de jovialiteit van de landelijke politiemans verdwenen, sommige commissarissen graag met hun titel schermen en deze houding op de leden van hun korps overbrengen, zou het goed zijn vóór de hervorming te zorgen voor een mentaliteitsverandering. Politiekorpsen zijn er immers voor « het goed van de mensen », zoals men in de Kempen zegt, en niet om de mensen op de vingers te kijken en te bestraffen voor pietlutigheden. En dat terwijl cijfers duidelijk maken dat slechts in een beperkt aantal gemeenten de politietaken 24 uur op 24 kunnen worden vervuld.

De vraag rijst of het aantal colonnes van de burgerbescherming niet moeten worden verhoogd. In verband met het mysterieus verdwijnen van de helikopters voor de burgerbescherming heb ik in het verslag niets teruggevonden. Bestaan zij nog, of is het onderhoud ervan toch te duur gebleken? Nu een aantal zaken door het verdwijnen van de Koude Oorlog worden afgeschaft, kunnen we er misschien aan denken helikopters voor het burgerwelzijn te gebruiken. Soms kunnen mensen worden gered als ze met een helikopter kunnen worden vervoerd, terwijl dit met de best uitgeruste hulpauto niet het geval is.

Mijnheer de minister, u hebt ook gesproken over de nucleaire bunker in Lier en dat ligt mij uiteraard na aan het hart. In het moderne administratieve centrum werd daar door ik weet niet wie van uw voorgangers of op voorstel van ik weet niet welke lokale politicus een nucleaire bunker gebouwd. Nu wij onlangs in Parijs vernamen dat de Koude Oorlog afgelopen is, moet voor deze bunker een oplossing worden gezocht. Ik heb een suggestie. In Lier wordt vaak geklaagd over het vrijdag- en zaterdagavondlawaai van de jongeren. Maak van deze nucleaire bunker een discobar. Deze bunkers zijn gewoonlijk zo goed geïsoleerd dat de omwonenden van nachtlawaai gespaard blijven.

De meeste van mijn collega's zullen wel geïntrigeerd zijn door de uitspraak van de minister dat het niet waarschijnlijk is dat er vervroegde verkiezingen komen en er daarvoor dus geen fondsen nodig zijn in de begroting van 1991, aangezien de normale datum in januari 1992 valt. Ik weet niet of het buiten het bestek van deze begrotingsbespreking gaat, indien ik de minister vraag waarom hij zo denkt. De leden van een Senaat die bedreigd is, zouden graag uw mening kennen, mijnheer de minister.

Onlangs konden we in de krant lezen dat u op enkele plaatsen wil experimenteren met machinaal stemmen. Ik weet niet of in de commissie hierover is gesproken, want ik was een tijdje niet aanwezig. In elk geval heb ik hierover niets in het verslag teruggevonden. Hoe zal het systeem er uitzien en zijn er vergelijkingen met andere landen? Indien er toch, tegen uw opinie in, vervroegde verkiezingen komen, zal het experiment dan al plaatsvinden en zo ja, waar?

Mijnheer de minister, u zei onlangs: « Wie in een gemeente woont, moet er ook ingeschreven zijn. » U doelde daarmee op tweede verblijven, die soms als hoofdwoonplaats dienen.

Toen de heer Nothomb minister van Binnenlandse Zaken was, hield ik geregeld een betoog over het probleem van de kiezerslijsten. Dit houdt verband met uw uitspraak die ik daarnet citeerde. Men zou echter ook kunnen zeggen, wie in een gemeente ingeschreven is, moet er ook wonen.

In een bepaalde gemeente, die in ons land al voor grote spanningen heeft gezorgd, werden inwoners die slechts voor korte tijd in een andere gemeente een huis huurden omdat zij aan het bouwen waren in de kiezerslijst geschrapt, alleen maar omdat zij tot de verkeerde kant behoorden. Anderen, die sinds jaren niet meer in de gemeente woonden, kwamen er nog altijd stemmen. Ik zal de naam van de gemeente niet noemen, die kent u wellicht. Er lopen soms egels rond.

Ik heb aan uw verre voorganger doen verstaan dat de basisdemocratie berust op de juistheid van de gegevens, zoniet komt men tot Corsikaanse toestanden, waar zelfs de doden stemden. Ik vraag u daarom waakzaam te blijven.

Ik wil uw avondrust niet lang meer verstoren, maar toch even een titel citeren uit een krantenknipsel: « Auditeur van de Raad van State geeft oud-VU-senator gelijk, de identiteitskaart is niet wettelijk. »

Indien de eerste uitspraak van de auditeur van de Raad van State wordt bevestigd bij het definitieve arrest, dan staan ons waarschijnlijk nog heerlijke tijden te wachten onder het motto *dura lex, sed lex*. (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Tobback.

De heer Tobback. — Minister van Binnenlandse Zaken, van de Modernisering van de Openbare Diensten, en van de Nationale Wetenschappelijke en Culturele Instellingen. — Mijnheer de Voorzitter, gelet op het late uur zal ik eerst de vragen van de heer Luyten beantwoorden. Hij stelde mij immers een aantal concrete, punctuele vragen waarop ik het antwoord niet schuldig kan blijven.

Indake de identiteitskaarten ben ik het met hem eens. *Dura lex, sed lex*, als de Raad van State zich aansluit bij het rapport van de auditeur en de heer Vandezande gelijk geeft, dan dien ik een wetsontwerp in om de wet te wijzigen, zodat de huidige identiteitskaart wordt gelegaliseerd.

Wanneer dit ontwerp niet wordt goedgekeurd, dan zullen 9,5 miljoen Belgen verplicht zijn naar hun gemeentehuis te gaan om er een nieuwe identiteitskaart te betalen. Wij zullen laten weten dat degenen die geweigerd hebben de wet te wijzigen daarvoor verantwoordelijk zijn. Dergelijke kinderachtigheden zijn eenvoudig op te lossen.

Ik ben zo goed Vlaming als om het even wie, maar wanneer men met dit soort muggenzifterij bijna tien miljoen Belgen de duivel wil aandoen, dan moet de wetgever zijn verantwoordelijkheid op zich nemen.

De heer Luyten. — Mijnheer de Voorzitter, toen senator Vandezande in de commissie, waarvan ik zelf reeds tien jaar lid ben, zei dat het voorstel-Nothomb niet met de wet strookte, werd dit door de toenmalige minister weggewuifd. Dus op dat vlak zou ik de verantwoordelijkheden elders leggen, namelijk bij de toenmalige wegwuiver.

De heer Tobback. — Minister van Binnenlandse Zaken, van de Modernisering van de Openbare Diensten, en van de Nationale Wetenschappelijke en Culturele Instellingen. — Daarover spreek ik mij niet uit, mijnheer Luyten. Trouwens, ik heb mij daarover ook niet uit te spreken. Indien de Raad van State in een arrest zegt dat de heer Vandezande gelijk heeft, dan betekent dit dat de wetgever zich vergist heeft door de oplossing te aanvaarden die mijn voorganger heeft voorgesteld. Ik zal dat niet meer aanvechten. In dat geval zijn er voor de wetgever twee mogelijkheden. Men kan alle mensen verplichten hun identiteitskaarten in te leveren. Maar men kan ook de wet aanpassen aan de uitspraak van de Raad van State en de huidige identiteitskaarten dus laten voor wat ze zijn. Voor deze keuze zullen wij dan staan en hierin zullen wij dan desgevallend onze verantwoordelijkheid op ons moeten nemen.

Men had het dus misschien beter kunnen doen, maar daarover wil ik niet oordelen. Ik wil echter niet verantwoordelijk zijn voor het berokkenen van zoveel last aan alle burgers voor zulke futiliteiten. Het is nu eenmaal zo gebeurd, ook al kan het een vergissing geweest zijn.

Dan is er het probleem van de tweede verblijven en de kiezerslijsten. U kent dit probleem, mijnheer Luyten, want het doet zich vooral voor in de Kempen, waar vele tweede verblijven worden bewoond. Het enige wat ik geacht wordt te doen, is ervoor te zorgen dat iedere Belg een adres heeft. Dat heb ik ook aan de heer Suykerbuyk gezegd. Ik kan echter niet aanvaarden dat men het niet-inschrijven van een Belg hanteert als een pressiemiddel om hem te beletten daar te wonen.

Het decreet van 1984 van de Vlaamse Raad geeft de burgemeester de mogelijkheid zo een persoon uit te drijven. Ik wil dan nog wel zien of de rechtbank de burgemeester daarin volgt. Sommige burgemeesters brengen de uitdrijving niet op gang, maar gebruiken het decreet van 1984 wel om te weigeren die persoon in te

schrijven. Het tweede verlijf mag immers niet permanent worden bewoond. Wanneer een burgemeester weigert zo iemand in te schrijven, dan zet hij die persoon zonder adres, met alle gevolgen die dat meebrengt voor de kinderbijslag, het pensioen, het kiesrecht enzovoort. Het gaat hier immers om mensen die geen andere verblijfplaats of adres hebben. Men maakt op die wijze iemand adresloos. Er is hier een zekere parallel met het ontnemen van de nationaliteit. Men hanteert dit als een middel om iemand af te schrikken en dat kan ik als minister van Binnenlandse Zaken niet dulden.

U had het ook over de verkiezingen en over het automatisch stemmen, mijnheer Luyten. De eerstvolgende verkiezingen vallen op 19 januari 1992. Ik heb op het ogenblik geen enkele reden om te geloven dat het anders zal zijn. Er werden wel al allerlei balonnen opgelaten. Sommigen zeggen dat zij dadelijk verkiezingen willen. Dat is een politieke stellingname. Als het zo uitdraait, dan zal het zo zijn. Op het ogenblik zijn er echter geen tekenen die daarop wijzen. Er zijn er ook die om praktische redenen de verkiezingen willen vervroegen. Zij vragen zich af of men wel een verkiezingscampagne moet voeren tijdens de kerst- en nieuwjaarsperiode en of het niet beter is half december verkiezingen te plannen. Ik heb dat niemand officieel horen zeggen, maar wel in de wandelgangen. *Dura lex, sed lex*. Of ze in dit geval *dura* is, laat ik in het midden. De wet schrijft echter voor dat de verkiezingen op 19 januari 1992 dienen plaats te hebben en ik beschik op het ogenblik alleen maar over de wet. Er is dus geen ernstige reden om daaraan te twijfelen. De minister van Binnenlandse Zaken moet enkel rekening houden met de wettelijk vastgestelde datum van 19 januari 1992.

Bij die gelegenheid zullen wij in twee kleine kantons — wij zullen een ontwerp indienen om de wet te wijzigen aangezien een dergelijke procedure bij wet moet worden opgelegd — een proef doen met het automatisch stemmen, zodat wij het systeem voor de Europese verkiezingen en de gemeenteraadsverkiezingen in 1994 kunnen veralgemenen.

De twee kantons, één in Vlaanderen en één in Wallonië, werden nog niet aangeduid. Mijn administratie onderzoekt op dit moment welke kantons daartoe het meest geschikt zijn. Het moeten kleine kantons zijn met ongeveer 10 000 inwoners, verspreid over meer dan één gemeente, want indien het kanton samenvalt met slechts één gemeente, wordt de test te eenvoudig. Details ter zake kan ik in de commissie verstrekken. Negen firma's hebben zich geïnteresseerd verklaard en wij zullen derhalve een beperkte offerte uitschrijven om de test binnenkort te kunnen uitvoeren. Indien de verkiezingen op de wettelijke datum, na 1 september, plaatshebben, dan kunnen wij de timing van de proef aanhouden. Mocht ingeval een incident de verkiezingen vóór de grote vakantie moeten worden georganiseerd, dan zullen wij de test niet kunnen uitvoeren.

Eén van mijn eerste daden op Binnenlandse Zaken bestond in het beëindigen van het «helikopter-avontuur» van Binnenlandse Zaken. Een helikopter is immers, reeds bij de aankoop een dure machine, moeilijk te onderhouden en veronderstelt een uitgebreide logistiek.

Binnenlandse Zaken maakt daar dus heel weinig gebruik van. Indien gewonden door de helikopter van de autosnelweg moeten worden afgevoerd, dan kunnen wij een beroep doen op de Puma-helikopter van de rijkswacht. Daarvoor hebben wij dus geen speciale machine van de burgerbescherming nodig, te meer wanneer men weet dat men minstens over vijf helikopters verspreid over het hele land — dan spreek ik nog niet over communautaire evenwichten — moet beschikken om efficiënt te kunnen werken.

De heren Luyten en Van Eetvelt hebben uitgebreid gesproken over de bevoegdheden van het departement van Binnenlandse Zaken. Het is inderdaad juist dat sinds 1981 de voogdij over de gemeenten en de financiering ervan van Binnenlandse Zaken naar de Gemeenschappen werd overgeheveld. Maar dit werd nooit zo ervaren. Was dit maar zo! Dan zou ik mij tijdens het eerste jaar van mijn ministerschap niet hoofdzakelijk hebben moeten buigen over de oplossing van het probleem van het Fonds 208 en al de problemen rond Luik, Antwerpen, Gent en de Brusselse gemeenten. Men heeft gedurende zeven jaar nog steeds een halve voogdij over de gemeenten, althans inzake hun financiering, op Binnenlandse Zaken behouden.

Ik vind het uitstekend dat dit niet langer meer tot mijn bevoegdheid behoort. Mijs inziens was een minister van Binnenlandse Zaken vroeger al te veel bezig met de gemeenten — wat een dankbare opdracht is — en veel te weinig met de politie- en veiligheidsproblematiek, *in casu* politie, brandweer, civiele bescherming. Daardoor heeft ons land inzake bestuurlijke en preventieve politie een al te grote achterstand opgelopen, zijn te veel korpsen verkormerd en hebben wij ter zake geen samenhangende visie.

Terecht werd ook door de heer Luyten gezegd dat het veiligheidsgevoel zeer belangrijk is. Dit is een fundamenteel gegeven in onze samenleving.

Ik kan u geruststellen met betrekking tot mijn welgevoelen. Tussen september en januari heb ik voor die «lege doos» van Binnenlandse Zaken veertien wetsontwerpen ingediend bij Kamer en Senaat, het ene al omvangrijker en belangrijker dan het andere. Er is dus meer dan werk genoeg voor een minister van Binnenlandse Zaken.

Mijn Duitse collega heeft evenmin de voogdij over de gemeenten. Mijn Nederlandse collega heeft die wel en mijn Franse collega heeft die op een andere manier.

De vragen van de heer Van Eetvelt in verband met de brandweer en de civiele bescherming kan ik combineren. Ik kan er bovendien de problematiek van de rampenplannen, de nucleaire plannen en de Sevesoplannen aan toevoegen.

Ik wens vandaag geen uitspraak te doen over de manier waarop de brandweer dient te worden georganiseerd. Ik betreur het dat men de uitspraak van mijn medewerker verkeerd heeft geïnterpreteerd want dit heeft onder meer in de provincie Oost-Vlaanderen aanleiding gegeven tot enige ongerustheid bij de vrijwilligers. Wat hij in verband met grotere brandweerkorpsen heeft gezegd, werd uitgesproken in Diest, naast de industriezone van Tessenderlo. Er was net een rampoefening georganiseerd die niet erg overtuigend was verlopen.

Tessenderlo en Diest hebben een vrijwilligerskorps. In Heusden-Zolder is er een vrijwilligerskorps met een vooruitgeschoven post naar Tessenderlo.

Als er iets misloopt in de zeer gevaarlijke zone van Tessenderlo moet het professioneel korps van het nabijgelegen Geel en Hasselt komen. Dat is er nooit binnen de tijd, die zo kostbaar is. Wij moeten dus inderdaad maatregelen nemen.

Voor de civiele bescherming wordt dezer dagen — maar de inspecteur van Financiën moet nog advies uitbrengen — een firma aangeduid die een audit zal uitvoeren waarvan de resultaten vóór einde februari moeten worden voorgelegd. Indien de legislatuur normaal verloopt, zullen er in de loop van 1991 voor de civiele bescherming zeer belangrijk structurele beslissingen worden genomen.

Uit de audit wens ik onder meer te vernemen of het mogelijk en wenselijk is om ook in Vlaanderen enkele gedecentraliseerde posten van de burgerbescherming te installeren. Ik denk onder meer aan West-Vlaanderen en aan de driehoek Diest-Geel-Hasselt.

Naast Feluy, de rurale Sevesozone in Wallonië, is de post van Ghlin; in de rurale Sevesozone van Tessenderlo is er op het ogenblik geen in de nabijheid gelegen post van de burgerbescherming. Hetzelfde geldt voor Oostende, dat hulp moet krijgen van Liedekerke of Brasschaat.

Er moet, zoals terecht is gebeurd met de «Grand Garde» van Neufchâteau, eenzelfde operatie plaatsvinden voor West-Vlaanderen en voor de streek van Diest. Ik wens echter nog te wachten op de resultaten van de audit.

In verband met de brandweer is er goed nieuws wat de middelen betreft. De wijziging van de wet van 1979 op de brandpreventie werd inmiddels goedgekeurd. Zij bevat een bepaling, die ook in de programmawet werd opgenomen, die het mogelijk maakt op de verzekeringspremies voor de objectieve aansprakelijkheid, een percentage te heffen dat in het veiligheidsfonds van de brandweer zal worden gestort. Dat moet op jaarbasis honderd miljoen opleveren die integraal aan materieel voor de brandweer kan worden besteed.

Onder de vorige regeringen en onder de huidige werd zeer veel geld uitgegeven voor brandweermaterieel. Het probleem voor de burgemeesters en de brandweerkorpsen is er één van bijzonder

trage leveringen en van bijzonder ingewikkelde procedures in verband met brandweermaterieel. Ik beloof daar vóór het einde van 1990 nog iets aan te doen. Dat zal in de maand december een prioriteit zijn.

J'en viens à la police communale. Je ne suis, à cet égard, absolument pas sur la même longueur d'onde que mon ami Henri Mouton.

M. Mouton. — Je le savais.

M. Tobbacq, ministre de l'Intérieur, de la Modernisation des Services publics, et des Institutions scientifiques et culturelles nationales. — Je crois que vous posez mal le problème, monsieur Mouton.

Je signale, d'une part, que les tables rondes qui se tiennent dans les provinces et qui ont débuté mardi en Flandre orientale font suite à une décision du gouvernement et, d'autre part, que j'ai envoyé aux gouverneurs une note de quarante-quatre pages, à charge pour eux de les transmettre à tous les bourgmestres et chefs de corps de police.

Il ne s'agit pas d'un projet ou d'une proposition de loi, mais d'une simple note permettant de discuter sur une base précise. J'ai annoncé d'entrée de jeu que ce texte devait être considéré comme le point de départ de la discussion. C'est un texte qui émane de mon cabinet et il est erroné de parler du « projet Tobbacq ». C'est un « texte Tobbacq », qui tente de cerner les problèmes dans tous leurs aspects. Ce document de quarante-quatre pages est imprimé en petits caractères et contient donc de nombreux éléments.

Même si l'accord n'était pas unanime en Flandre orientale, nous avons eu un excellent débat. Lorsque toutes les discussions seront terminées, j'en ferai la synthèse et j'essaierai de déterminer le plus grand commun dénominateur qui pourra être retenu.

Je regrette sincèrement que mon ami Alain Van der Biest, ait jugé nécessaire de réagir non pas en tant que ministre de tutelle, mais bien en tant que bourgmestre, en organisant une résistance contre une situation dont il ne connaissait pas tous les éléments.

J'ai eu une première entrevue, au sein de la conférence interministérielle, avec mes collègues Picqué, Van der Biest et Van Den Bossche, au cours de laquelle nous avons discuté de la façon dont nous allions organiser ces tables rondes. Je n'étais pas obligé de procéder à cette consultation, mais j'estimais que c'était une attitude correcte à l'égard des ministres de tutelle puisqu'ils étaient concernés. Je ne m'adressais pas, en l'occurrence, aux bourgmestres mais bien aux ministres de tutelle et M. Van der Biest ne l'a pas compris.

Je constate que l'on avance des arguments ridicules, consistant par exemple à dire que je suis un oppositionnel, que j'essaie de saper l'autorité des bourgmestres.

M. Mouton. — Je n'ai pas dit cela.

M. Tobbacq, ministre de l'Intérieur, de la Modernisation des Services publics, et des Institutions scientifiques et culturelles nationales. — C'est ce que j'ai lu, mais je n'ai cité personne. De telles considérations semblent cartésiennes, alors que ce n'est pas du tout le cas.

Il faut savoir que sur les trente communes de mon arrondissement, dix d'entre elles ont un bourgmestre socialiste.

Certaines personnes croient à tort, lorsqu'elles constatent que la majorité des bourgmestres n'appartiennent pas à leur tendance politique, qu'ils sont des oppositionnels nés. Vous devez comprendre qu'il est de mon intérêt de ne pas saper l'autorité des bourgmestres.

Le débat prenant une telle tournure, je rappelle à mon ami Van der Biest que toutes les grandes villes flamandes ont, à l'heure actuelle, des bourgmestres SP.

Dans un article paru aujourd'hui dans le journal *Vers l'Avenir*...

M. Mouton. — Distribué dans la province de Namur.

M. Tobbacq, ministre de l'Intérieur, de la Modernisation des Services publics, et des Institutions scientifiques et culturelles

nationales. — ... un bourgmestre, M. Severin, a déclaré que j'avais une opinion défavorable de la gendarmerie et que, partant, je souhaitais voir effectuer sa mission par la police communale, en vue de la supprimer. Heureusement que le ridicule ne tue pas !

M. Mouton. — Ne me faites pas dire ce que je n'ai pas dit !

M. Tobbacq, ministre de l'Intérieur, de la Modernisation des Services publics, et des Institutions scientifiques et culturelles nationales. — Alors que nous avons eu un débat très instructif mardi, je constate que d'aucuns tentent de créer un climat lourd et peu favorable à toute discussion. Nous pourrions, en effet, aboutir à un consensus qui, sur un certain nombre de points, ne vous déplairait pas nécessairement, monsieur Mouton.

J'en viens, à présent, aux arguments que vous avez avancés.

Vous prétendez que je veux faire de vous un bourgmestre de zone C. Si je peux me permettre un clin d'œil, laissez-moi vous dire que dans la hiérarchie des sapeurs-pompiers, vous seriez classé en zone Y, avant-dernière lettre de l'alphabet ! En fait, je souhaite vous donner l'instrument nécessaire pour vous permettre d'exercer au mieux vos compétences de bourgmestre.

Vous avez également déclaré que je voulais confisquer votre police. Vous a-t-on jamais retiré, moi ou mes prédécesseurs, vos pompiers ? Evidemment non. Votre argument n'est pas valable.

Permettez-moi de revenir un instant à l'article dont il a été question précédemment et selon lequel M. Severin estime qu'aucun problème de criminalité ne se pose dans sa commune et que la gendarmerie accomplit parfaitement son travail.

Si tel est le cas, je suppose qu'il n'a plus besoin de gendarmes pour effectuer des patrouilles la nuit ? Je peux donc informer le général de la gendarmerie que, sur la base de cet article, ses hommes ne doivent plus être affectés à cette commune. Ces gendarmes pourront, de toute manière, être fort utiles ailleurs.

Permettez-moi de vous dire qu'il me paraît un peu facile de se décharger de ses responsabilités sur les autres instances.

Afin de vous donner une idée de la disponibilité du corps de gendarmerie, je puis vous dire que pour 1 000 Belges, on dispose de 1,8 gendarme.

Chiffres à l'appui, je puis vous dire que certaines localités n'ont pas de police communale alors qu'elles comptent 3 000 habitants.

De deux choses l'une, ou bien la police communale peut, elle aussi, accomplir sa part de travail, ou bien la gendarmerie se retirera. Ce ne sera pas simple à faire exécuter mais, de toute façon, il faudra que des solutions positives soient dégagées, faute de quoi, je tirerai les conclusions qui s'imposent.

Nous sommes disposés à inscrire, au budget de 1991 actuellement en discussion, une première tranche de 250 millions et une autre d'un montant égal, en 1992, à investir dans l'équipement de télécommunications destiné aux polices communales, ce qui leur permettrait, à l'instar de la gendarmerie, de réaliser une meilleure coordination avec un effectif moindre.

Quel serait le sens de cet investissement si, à partir de 18 heures, plus personne ne répondait à ce téléphone ? Plus de la moitié de l'investissement serait ainsi perdu. Des permanences de police sont donc nécessaires. Nous aurons encore, dans l'avenir, l'occasion d'en discuter. Si les communes estiment — j'en ai entendu parler à Gand — qu'il faut faire quelque chose mais surtout ne rien changer, parce qu'elles attachent beaucoup de prix à leur soi-disant autonomie, je refuse catégoriquement de me prêter à ce genre d'hypocrisie. Une autonomie qui ne peut s'exercer, faute d'instruments de police, est une autonomie vide de sens.

Je vous dis avec conviction et sincérité : ou bien on fait un maximum d'efforts, dans les communes, afin de pouvoir se doter — et je ne m'y oppose pas — d'un appareil de police suffisant — le citoyen sera mis à contribution en fonction des moyens requis à cet effet — ou bien on essaie — peu de communes le feront, je crois — de faire travailler ensemble les corps de police et de gendarmerie. La loi de 1986, dite loi Nothomb, le prévoit d'ailleurs. Or, je constate qu'à ce jour, cela n'a jamais été réalisé, dans la pratique.

J'ai lu rapidement le projet de protocole que vous avez eu l'amabilité de me soumettre.

Je vous ferai remarquer que cela ne résout en rien les problèmes de police préventive. En effet, en cette matière, on se limite à un échange d'informations.

M. Mouton. — C'est un premier pas dans la bonne direction, monsieur le ministre.

M. Tobbacq, ministre de l'Intérieur, de la Modernisation des Services publics, et des Institutions scientifiques et culturelles nationales. — C'est effectivement mieux que rien mais cela ne résout pas le problème. Entre-temps, la gendarmerie doit continuer à faire le travail qui, normalement, devrait être exécuté par la police communale.

Je vous demande dès lors d'y réfléchir et nous envisagerons ensuite jusqu'où nous pouvons faire un bout de chemin ensemble. (*Applaudissements.*)

M. le Président. — La parole est à M. Mouton.

M. Mouton. — Monsieur le Président, ma réplique sera très brève.

Je n'ai jamais, monsieur le ministre, posé le problème des polices communales en termes de partis ou de couleurs politiques. Je n'ai jamais dit que vous aviez un esprit d'oppositionnel pathologique. Jamais vous ne m'avez entendu dire cela.

M. Tobbacq, ministre de l'Intérieur, de la Modernisation des Services publics, et des Institutions scientifiques et culturelles nationales. — C'est le ministre de tutelle qui le dit.

M. Mouton. — Nos points de vue ne sont pas tellement éloignés car je constate que nous partageons les mêmes objectifs mais que nous n'utilisons pas les mêmes voies pour les atteindre.

Voilà tout simplement ce que je voulais vous dire, en guise de réplique.

Je dois quand même reconnaître que nos positions respectives sont à ce point divergentes que nous n'arriverons pas à nous convaincre l'un l'autre et certainement pas aujourd'hui soir.

M. Tobbacq, ministre de l'Intérieur, de la Modernisation des Services publics, et des Institutions scientifiques et culturelles nationales. — Ce n'était pas le but poursuivi non plus.

De Voorzitter. — Dames en heren, wij gaan verder met de bespreking van de afdeling Binnenlandse Zaken en Openbaar Ambt.

Het woord is aan de heer Cardoen.

De heer Cardoen. — Mijnheer de Voorzitter, eerst en vooral wil ik de rapporteur feliciteren. Naar aanleiding van de bespreking van de Algemene Uitgabenbegroting wil ik een aantal beschouwingen, bedenkingen en suggesties over het Openbaar Ambt formuleren.

Op 30 juni 1989 bedroeg de personeelssterkte in de overheidssector 808 106 eenheden. Dit is een stijging met 3 536 eenheden of 0,44 pct. ten opzichte van 1988. Voor het eerst sinds 1982 hebben we weer met een stijging te maken. In 1982 telde de overheidssector een maximum van 894 758 ambtenaren. In 1983, jaar waarin voor het eerst afzonderlijke cijfers voor Gemeenschappen en Gewesten beschikbaar zijn, waren er 836 021 ambtenaren in overheidsdienst. In 1988 waren er dat nog maar 804 570, een daling dus met 31 451 ambtenaren of 3,8 pct. Die daling is het meest uitgesproken in de ministeries. In 1983 zijn daar nog 86 725 personeelsleden tewerk gesteld, tegenover 78 284 in 1988, dus een daling met 8 441 ambtenaren of 9,8 pct. In 1989 zet deze daling zich verder door met een vermindering van het effectief met 1 052 ambtenaren, of 1,6 pct. minder dan in 1988. In de periode 1983-1988 bedraagt de jaarlijkse vermindering 2,6 pct.

Wat moeten we achter deze cijfers zoeken? Sedert het begin van de jaren zeventig tot in 1982 is het aantal personeelsleden in overheidsdienst sterk toegenomen. De redenen zijn gekend. Ten eerste was het proces van overregulering nog volop aan de gang en ten tweede, was er — en dat was nog een belangrijker reden — de

economische crisis die de overheid noopte om nagenoeg 150 à 200 000 nieuwe arbeidsplaatsen te creëren in de publieke sector om verloren gegane jobs in de privé-sector te compenseren.

Dan kwam de sanering van de overheidsfinanciën die de overheid van 1982 af verplichtte om 87 000 personeelsleden te laten afvloeien. Hierdoor geraakten sommige overheidsdiensten onderbezet, terwijl andere diensten nog te maken hadden met een personeelsovertal.

Kort samengevat onderscheidt men dus twee periodes met tegenovergestelde kenmerken, namelijk de periode 1977-1982 met 13 pct. meer ambtenaren, van 791 114 naar 894 570, en de periode 1982-1988 met 10 pct. minder ambtenaren, van 894 758 naar 804 570.

De periode 1977-1982 is een periode van tewerkstellingspolitiek geweest, de periode 1982-1988 één van begrotingspolitiek waarbij het openbaar ambt als parameter werd gebruikt.

Een echte politiek van het openbaar ambt is er evenwel nooit geweest. Het ging steeds over lineaire maatregelen. Een gemakkelijke, maar op termijn nefaste oplossing. Door die opeenvolgende lineaire maatregelen beginnen vele diensten nu een omgekeerde pyramidale structuur te vertonen. De minister gaf dit overigens zelf toe in een interview met *Trends* van 13 september 1990 waarin hij verklaarde: «Sommige departementen verzeilen op zeer korte termijn in de problemen door de lineaire afvloeiingspolitiek sinds 1984.»

De natuurlijke afvloeiing van gemiddeld 3 pct. per jaar wordt slechts voor 1,75 pct. vervangen. In sommige departementen loopt de werkelijke afvloeiing op tot 7 en soms zelfs tot 10 pct. Mijnheer de minister, ik waarschuw u voor de catastrofale toestand die daardoor dreigt te ontstaan.

Een politiek van openbaar ambt moet rekening houden met politieke realiteiten. Het openbaar ambt is dus niet louter te herleiden tot een tewerkstellingspolitiek of een budgettair beleid. Personeelsuitgaven moeten worden beschouwd als een waardevolle investering. De overheid heeft nu meer dan ooit gekwalificeerde personen nodig. Denken wij maar aan informatici, aan specialisten in communicatie en in personeelsbeheer.

Ik wens even het geheugen op te frissen inzake de bepalingen uit het regeerakkoord in verband met het openbaar ambt. Het eerste punt van het hoofdstuk over het openbaar ambt in het regeerakkoord van 10 mei 1988, de oprichting van een gemengde commissie, was in onze ogen een goed en vooral wenselijk idee. Het bleef echter bij een idee.

Het was de bedoeling om met deze commissie, die zou worden samengesteld uit parlementsleden, vertegenwoordigers uit de administratie en de overheidsvakbonden en uit experts, voorstellen te formuleren inzake het bepalen van algemene regels van toepassing op het openbaar ambt, het opstellen van een algemeen beleidsplan voor de overheidssector, de opleiding en de vorming van ambtenaren, de vorming en vervolmaking van overheidsmanagers, de oprichting van een hoge raad voor het openbaar ambt en een kwalitatief verantwoord tewerkstellingsbeleid.

Nog volgens het regeerakkoord zou elke overheidsdienst ermee belast worden een verslag op te stellen over zijn organisatie en zijn werking. Het was de bedoeling deze verslagen aan het Parlement mee te delen en als bijlage te voegen aan de respectieve departementale begrotingen. Veeleer dan dure audits te laten uitvoeren dient dit punt van het regeerakkoord te worden gerespecteerd.

Het zou ons te ver leiden de overige punten uit het regeerakkoord die niet werden uitgevoerd op te sommen. Enkele daarvan werden opgenomen in het ontwerp van koninklijk besluit maar daarover later meer.

Ik zal het dan nog hebben over de overregulering. Het is tekenend dat de codificatie van de wettelijke en reglementaire bepalingen betreffende het statuut van het rijkspersoneel, het personeel der instellingen van openbaar nut, het personeel van de wetenschappelijke inrichtingen van de Staat, het personeel van de Gemeenschappen en Gewesten, in totaal meer dan 600 bladzijden beslaat. Ik heb het dan over de codificatie opgesteld door de heer Berckx.

Elk initiatief, hoe waardevol ook, verdrinkt bij de realisering ervan in een overreglementering en heeft meestal een nieuw reglement tot gevolg.

Zo hebben bijvoorbeeld de maatregelen ter bevordering van de mobiliteit in de praktijk een averechts effect. Mobiliteit is nochtans onontbeerlijk indien men het aantal ambtenaren op een intelligente wijze wil reduceren. In hetzelfde *Trends*-interview zegt de minister trouwens zelf: « De mobiliteit is geregeld in theorie, in de praktijk is zij zero. »

Een ander voorbeeld zijn de systemen voor verlof, afwezigheid en disponibiliteit. In de desbetreffende koninklijke besluiten van 1 juni 1964, van 13 november 1967, van 26 mei 1975 en van 3 juli 1985 zitten 21 verschillende systemen. Elk systeem heeft zijn eigen termijnen, aanvraagprocedures, rechthebbenden, administratieve stand, al dan niet aftrek van jaarlijkse vakantie of ziekteverdiensdied voor de berekening van het rust- en overlevingspensioen.

Het is niet moeilijk om voor elk initiatief dat wordt voorgesteld een blokkeringsreglement uit te werken. Elke vernieuwing in het openbaar ambt stuit op deze moeilijkheid. Bovendien heeft de staatshervorming de opdrachten van de administratie zeker niet vereenvoudigd. De in voege zijnde reglementering is dan ook het quasi privé-domein geworden van enkele superspecialisten van het openbaar ambt. De ambtenaren kennen meestal alleen hun eigen vak. De gebruikers daarentegen hebben afgehaakt, zij zijn het levend voorwerp ervan geworden.

Een element dat soms ver te zoeken is, is creativiteit. Nochtans kan de complexiteit verholpen worden door verbeeldingskracht aan de dag te leggen. Daartoe mogen de ambtenaar en de administratie zelf niet te sterk geprogrammeerd zijn. Om toch een idee te krijgen van de werklust gebruiken wij, bij gebrek aan beter, als parameter de evolutie van het aantal bladzijden in het *Belgisch Staatsblad* in verband met het opstellen van wetten, koninklijke besluiten, circulaire, het uitvoeren ervan, enzovoort. In 1983 waren dat 16 600 bladzijden; in 1988, 18 290 bladzijden of een stijging met 1 690 bladzijden; dit is 10,18 pct. meer en een stijging van 2 pct. per jaar. Van 1960 tot 1985 werden niet minder dan 56 053 normatieve teksten uitgevaardigd namelijk wetten, koninklijke en ministeriële besluiten. Dit is 2 242 per jaar of ongeveer 10 per werkdag! Voegt men hierbij nog de circulaire — omdat wetteksten vaak onbegrijpelijk zijn voor degenen voor wie zij gemaakt zijn — dan raakt men helemaal de tel kwijt.

Het imago van het openbaar ambt wordt als negatief ervaren.

De regering betoont weinig interesse voor haar werknemers. Zij worden enkel als budgettaire last ervaren. Tussen overheids-personeel en de politieke wereld heerst vaak een wederzijds wantrouwen, daar waar wederzijds vertrouwen onontbeerlijk is om tot een efficiënte samenwerking te komen. Wat de wederzijdse kennis van specifieke problemen er niet gemakkelijker op maakt is het feit dat de gemiddelde ambtsduur van een minister, van ambtenarenzaken, 1,5 jaar bedraagt.

De heer Van Hooland. — Over welke periode spreekt u hier, mijnheer Cardoen?

De heer Cardoen. — Als u de naoorlogse periode beschouwt, zult u vaststellen dat de gemiddelde ambtsduur ongeveer anderhalf jaar bedraagt.

Het publiek heeft als gebruiker van overheidsdiensten recht op een degelijke service van het openbaar ambt. Daarvoor onder meer worden belastingen betaald. Die service laat te wensen over. Veel ambtenaren trachten er nog het beste van te maken in onze complexe administratieve en reglementaire doolhof. Maar in de publieke opinie worden ze allemaal ervaren als de « Collega's » van de televisie. Het getuigt evenwel niet van intellectuele eerlijkheid om de ambtenarij met alle zonden van Israël te overladen.

Wij moeten de hand ook in eigen boezem durven te steken. Het Parlement betoont weinig interesse.

Het openbaar ambt ervaart zichzelf vaak negatief. Het systeem ontmoedigt vrij vlug iedere jongere.

Enerzijds liggen voor sommige personeelscategorieën van de overheid — denken we maar aan de postbodes — de maandweden zo laag dat zij niet of nauwelijks uitstijgen boven het niveau van de vervangingsinkomens. Anderzijds is er, om pecuniaire redenen, een kwaliteitsprobleem: de pas afgestudeerde hoger geschoolden zijn niet meer geïnteresseerd in een overheidsbetrekking. Daarenboven worden de betere elementen uit de administratie « afgekocht » door de privé-sector.

Een studie, uitgevoerd in opdracht van de overheid, waarmee de krant *Het Volk* op 28 november jongstleden uitpakte, legt de vinger op de wonde. De titel « Ambtenaar is de paria van de arbeidsmarkt » illustreert op een pijnlijke wijze waarom meer en meer ambtenaren gedemotiveerd zijn. Door de financiële saneringen van de jongste zeven jaar is de loonmassa van de ambtenaren zozeer aangetast dat de weddespanning binnen het openbaar ambt voortdurend is gedaald. Bovendien vertoont de weddespanning tussen de overheids- en de privé-sector in België een zeer grote afwijking. Het inkomensverschil neemt met het belang van de functie toe en stijgt van 35 tot 120 pct. Is dat niet wraakroepend? Is het dan verwonderlijk dat het lage inkomen samen met de lage sociaal-economische status de loopbaan van een ambtenaar in ons land weinig of geheel niet aantrekkelijk maken.

Ik bespreek nu de organisatieafdelingen 52 en 53. De afdelingen 52, Dienst van algemeen bestuur en 53, Algemene Directie voor selectie en vorming, bevatten de programma's betreffende het openbaar ambt. De dienst van algemeen bestuur zou eerder een consultantbureau moeten worden in de plaats van een machine die reglementen maakt die alleen nog door superspecialisten worden begrepen. Voor de Algemene Directie voor selectie en vorming wordt nog steeds een bedroevend lage financiële inspanning geleverd. Elke vergelijking met de ons omringende landen en met de privé-sector valt negatief uit. De evolutie van de technologie maakt nochtans een permanente vorming onontbeerlijk. Men moet de voorwaarden scheppen opdat elke inspanning die ambtenaren ter zake leveren kan renderen en kan worden geremuneerd.

Het Statuut-Camu, het statuut van de ambtenaren, daterend van 2 oktober 1937 is vandaag, op 29 november 1990, nog steeds van kracht. Het ontwerp van koninklijk besluit betreffende de algemene principes van het administratief en geldelijk statuut van het overheidspersoneel kan beschouwd worden als een geactualiseerde versie van het Statuut-Camu, maar bepaalde belangrijke hoofdstukken van het Statuut-Camu, zoals de tuchtregeling, worden slechts gedeeltelijk overgenomen. Het uitgangspunt is artikel 87, paragraaf 4, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming van de instellingen, zoals gewijzigd door de bijzondere wet van 8 augustus 1988, dat luidt: « Een in Ministeraad overlegd koninklijk besluit, genomen na advies van de executieve, wijst die algemene principes van het administratief en geldelijk statuut van het rijkspersoneel aan, welke van rechtswege van toepassing zullen zijn op het personeel van de publiekrechtelijke rechtspersonen, die afhangen van de Gemeenschappen en Gewesten, met uitzondering van het personeel bedoeld in artikel 17 van de Grondwet. »

Het ontwerp van koninklijk besluit betreffende de algemene principes gaat evenwel veel verder dan alleen het vastleggen van het aantal principes die door de nationale en regionale overheden moeten worden nageleefd. Volgens artikel 87, paragraaf 4, van de bijzondere wet bestaat de normale werkwijze erin eerst een aantal gemeenschappelijke principes vast te leggen en vervolgens een nieuw statuut op te stellen. De werkwijze is nog altijd niet erg duidelijk. Toch is de minister van plan in te gaan op het verzoek van de interpellant Denys, naar voren gebracht in de openbare vergadering van de Kamer op 8 november jongstleden. De minister wil dus vóór 31 december 1990 dit koninklijk besluit afkondigen. Op het ogenblik moet de regering dus de knoop doorhakken met betrekking tot de nog hangende problemen. Ik verwijs ter zake opnieuw naar het antwoord van de minister in de kamercommissie. Wat gebeurt er bijvoorbeeld met de soepelheid bij de aanwervingen, en bevorderingen, met de mobiliteitsregeling, met de serviceverlening en hoe worden de opdrachten van elk departement en elke dienst bepaald?

Tenslotte nog enkele woorden over de rentabiliteit, modernisering en responsabilisering.

Het regeerakkoord van 10 mei 1988 zegt het als volgt: « De regering zal ernaar streven kwaliteitsvolle en voor de burgers gemakkelijk toegankelijke en minder bureaucratische overheidsdiensten te organiseren. Dit vereist een nieuwe bestuurskundige cultuur en de nodige maatregelen ter modernisering en ter verbetering van de doeltreffendheid en de produktiviteit van de werking en de dienstverlening van de overheidsdiensten, met onder meer een betere kostenbeheersing tot gevolg. Zulks dient

geschraagd door enerzijds gemotiveerde, verantwoordelijke en goede gevormde ambtenaren en anderzijds door de herwaardering van de dienstverlening en beleidsondersteunende functie van de administratie.»

Dit is een prachtige passage, mijnheer de minister, maar men heeft deze «dure» woorden reeds zoveel gebruikt dat men er de reële toedracht niet meer van beseft. Het systeem zal alleen op een efficiënte manier veranderen indien men systematisch en voortdurend kleine veranderingen aanbrengt, die vanuit de praktische ervaring van elke dag noodzakelijk zijn gebleken.

Tot zover, mijnheer de minister, enkele beschouwingen, suggesties en vragen bij Openbaar Ambt. Ik dank u bij voorbaat voor uw antwoord en verontschuldigd mij dat ik onmiddellijk weg moet, omdat ik nog een vergadering heb van het schepencollege. (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Van Hooland voor zijn interpellatie tot de minister van Openbaar Ambt over «de algemene beginselen van het openbaar ambt, de toegang tot betrekkingen in overheidsdienst en de audits in onze overheidssector».

De heer Van Hooland. — Mijnheer de Voorzitter, er is een zekere wetmatigheid voor mijn uiteenzettingen over het openbaar ambt, want die hebben stevast plaats na halfelf 's avonds.

Vandaag en gelukkig heb ik hier meer dan ooit de woorden management, beleid en audit gehoord uit de mond van ministers en senatoren.

De heer Cardoen was in zijn uiteenzetting nogal scherp, wat betekent dat ik deze keer misschien zelf iets zachter mag zijn. Hij citeerde uit het regeerakkoord. Ik had de eer de geciteerde passus voor het grootste gedeelte zelf te mogen voorbereiden.

Mijnheer de minister, het is niet zo zeer de bedoeling echt te interpellieren en u als schuldige aan te wijzen, integendeel, u heeft steeds gepoogd een innoverend beleid voor het openbaar ambt te voeren, tot nu toe in vele opzichten trouwens met tekenen van mogelijk succes.

Ik zal een aantal onderwerpen behandelen bij deze laatste begroting van het Openbaar Ambt voor deze legislatuur, en ik ga node aan andere thema's voorbij, zoals de opsplitsing van de bevoegdheden in het openbaar ambt. Minister Tobback van Binnenlandse Zaken is immers verantwoordelijk voor de modernisering van het Openbaar Ambt, naast uw eigen bevoegdheid, ieder met een kabinet.

Iedereen verwees hier vandaag naar de fundamentele problemen, die te maken hebben met de institutionele hervorming en met de maatschappelijke ontwikkeling; deze laatste zorgt voor heel wat problemen bij de overheid, niet alleen bij Justitie zoals we daarnet hoorden, maar ook elders. Daarnaast is er ook de merkwaardige ontwikkeling van de bestuurskunde en de beleidswetenschap. De overheidssector staat dan ook onder zware druk voor verandering.

Ik zal een drietal rubrieken bespreken.

Ten eerste, de algemene beginselen van het openbaar ambt, waarnaar de heer Cardoen reeds heeft verwezen. Ik kan dus kort zijn.

Wij weten wat er staat in de bijzondere wet van 8 augustus 1988, artikel 87, paragraaf 4, waarover ik trouwens al een schriftelijke vraag heb geformuleerd, die helaas tot vandaag onbeantwoord is gebleven.

Waarom is er op het einde van 1990 nog altijd geen koninklijk besluit waarin de algemene principes worden vastgelegd, maar is er wel een ontwerp van personeelsstatuut? Dat was toch niet de bedoeling van paragraaf 4 van artikel 87.

Ik heb de genese meegemaakt van die bepaling in de bijzondere wet. Toen al was het duidelijk dat het moeilijk zou zijn die algemene principes vast te leggen. Dat heeft de minister intussen ervaren. Men kan natuurlijk een geheel nieuw personeelsstatuut

uitwerken. Daaraan bestaat ook behoefte. Maar ik dacht dat unitaristische trekjes tot de bepalingen van die paragraaf hebben geleid.

Hoe dan ook en helaas, wij wachten nog steeds op dat koninklijk besluit, te meer daar wij in de Vlaamse Raad volop bezig zijn met de bespreking van het ontwerp van decreet inzake bestuurlijk beleid, dat wij volgende vrijdag hopen goed te keuren. Dit zal dus moeten gebeuren zonder dat het koninklijk besluit er is, waardoor er een soort van bestuurlijk juridisch vacuüm ontstaat. Men kan trouwens de vraag stellen of de autonomie van Gemeenschappen en Gewesten, die in paragraaf 3 van artikel 87 is vastgelegd, met uitzondering van de pensioenen, wel algemene principes van functioneel personeelsbeleid verdraagt.

Ten tweede wil ik niet hebben over de toegang tot betrekkingen in overheidsdienst. De heer Cardoen heeft het daar reeds over gehad en ook ik heb daar al bij andere gelegenheden over uitgeveid. Reeds verschillende keren hebben wij hiervoor de aandacht gevraagd van u, mijnheer de minister, en van andere regeringsleden. Het betreft hier een belangrijke materie, die in ons land door vele wettelijke en andere bepalingen wordt geregeld. Ik heb over dit punt verschillende vragen, de ene al wat belangrijker dan de andere.

Wat specifiek de werving en de selectie betreft, mogen wij het Vast Wervingssecretariaat niet alle schuld geven. Het secretariaat heeft zijn opdracht moeten vervullen in een niet-aangepast systeem van personeelsbeleid en moest hierbij samenwerken met personeelsdiensten van departementen die niet opgewassen waren tegen hun taken. Wij maken trouwens op het ogenblik in de departementen nog altijd het failliet mee van de personeelsdiensten. Dit heb ik niet alleen van mijzelf, maar ik hoor dit ook bevestigen op de hoogste administratieve niveaus.

Ik heb met genoegen gelezen dat het Vast Wervingssecretariaat eergisteren aangekondigd heeft dat het meer functiegericht gaat werven. Dat is een positieve zaak. Intussen hebben wij al die jaren op weliswaar een objectieve wijze, maar toch niet zo functiegerichte wijze aangeworven. Dit is dan ook een van de redenen waarom onze departementen, zoals het departement van Justitie, geconfronteerd worden met de huidige problemen. Wij vragen ons ook af of de algemene bevoegdheid van het Vast Wervingssecretariaat voor de administraties van de Gemeenschappen en de Gewesten wel verantwoord is.

De overheid geeft in vele opzichten het voorbeeld inzake de aanwerving en de tewerkstelling van gehandicapten. Welk beleid zal de minister in de toekomst volgen?

Het principe van de gesloten loopbaan is doorbroken in de Gewesten en de Gemeenschappen. De Vlaamse Executieve althans heeft gekozen voor een meer open loopbaanmogelijkheid door het aantrekken van specialisten op niveau 1. Nationaal kan het gesloten loopbaansysteem — een erfenis van Camu — alleen door artikel 18 worden doorbroken. Er werd zo'n oneigenlijk gebruik van gemaakt dat elk gebruik van artikel 18 nu onterecht als verwerpelijk wordt beschouwd.

Mijnheer de minister, wat zijn uw inzichten over de gesloten loopbaan?

De heer Cardoen heeft het fenomeen aangeklaagd van de audit en vooral van het inhuren van onvoorstelbaar dure specialisten voor opdrachten die, naar verluidt, onze eigen ambtenaren in bepaalde voorwaarden kunnen uitvoeren of die op een meer permanente basis kunnen worden toevertrouwd aan specialisten, mits het creëren van een open loopbaansysteem, een aangepaste remuneratie en andere vereiste specifieke maatregelen.

De toegang tot betrekkingen in de overheidssector van migranten, uit de EG en uit andere landen, die de Belgische nationaliteit niet hebben, is zeer delicaat. Honderden, zonet duizenden migranten zijn actief in de overheidssector — bijna steeds in preciaire statuten. Welk beleid zal in de nabije toekomst worden gevolgd, want zoveel tijd is de nationale overheid niet meer gegend?

Ten derde, er is al verwezen naar de audits in de overheidssector. Wij leven als het ware in de «auditstaat», maar in de Gewesten en de Gemeenschappen gaat het niet anders.

Deze materie is bij uitstek een materie van het Openbaar Ambt. Er zijn de jongste tien jaar vele audits gemaakt. Wij zouden eens een audit moeten maken van de audits. Er zijn al wel overzichten, maar nog geen echte evaluatie van al die audits. Dat zou volgens mij een opdracht kunnen zijn voor de diensten van het Openbaar Ambt.

Er zijn vele vragen, maar ik zal mij beperken.

Ten eerste is er ooit een evaluatie gemaakt van de externe *auditing* van de overheidsorganisatie en het overheidsbeheer de jongste tien jaar? Vroeger werden slechts sporadisch audits gemaakt, zoals bij de diensten van Binnenlandse Zaken en Financiën in de jaren 60.

Ten tweede, wat zijn de resultaten van het korps van de adviseurs van het Openbaar Ambt? Al jaren wil men dit korps oprichten en onlangs werden hun bevoegdheden in een koninklijk besluit nader omschreven. Welke resultaten heeft het korps van de adviseurs van het Openbaar Ambt geboekt? Welke acties worden nog meer gepland?

Een volgend punt betreft de interne audit-capaciteit. Volgens uw recente beslissingen zullen in alle departementen interne audits worden uitgevoerd; Financiën had daartoe reeds autonoom beslist. Men kan daar moeilijk a priori tegen zijn. De vraag is dan over welke interne audit-capaciteit u beschikt om die interne audits binnen een redelijke termijn en met een redelijke kans op succes te realiseren met het oog op een kwaliteitsverbetering en de uitvoering van maatregelen gebaseerd op die interne audit.

Er werd reeds gezegd dat Openbaar Ambt de consultant zou moeten zijn van de hele centrale overheidssector en bijgevolg dus over de grootste interne audit-capaciteit beschikken. Maar uit de verklaringen van de heer Cardoen inzake de Dienst algemeen bestuur blijkt het tegendeel. Graag vernam ik dus over welke interne audit-capaciteit het Openbaar Ambt en de departementen — vermits u eraan denkt daar ook audits te doen uitvoeren — beschikken.

De audit betreft dan niet alleen organisatie, personeel-beheersproblemen, en materies die daar tussenin liggen, zoals het onderzoek en de beoordeling van de functies en de functiebeschrijvingen — dit is immers niet alleen een probleem van organisatie, maar ook van personeelsbeleid want zonder functiebeschrijvingen kan men nooit functiegericht aanwerven —, het financieel beleid en de financiële praktijk. Bovenal moet men kunnen beschikken over de audit-capaciteit om de beleidsvoering te analyseren, want noch de structuur, noch de bezetting van de structuur kan gefundeerd worden uitgewerkt en bepaald zonder dat men zicht heeft op het gevoerde en het te voeren beleid. Deze capaciteit is wellicht nog het minst voorhanden.

Waarom is vandaag de gemengde commissie, die volgens het regeerakkoord van 10 mei 1988 bevoegd werd verklaard om de algemene regels van het Openbaar Ambt vast te leggen, nog niet opgericht?

Tenslotte, in welke departementen van de centrale overheidssector, die geconfronteerd wordt met vele uitdagingen, en met welke middelen gebeurt nu reeds, een jaar vóór het einde van de legislatuur, een interne audit? Wat zijn er de te verwachten resultaten van?

Mijnheer de Voorzitter, ik wil afronden met enkele algemene beschouwingen.

Ik heb het niet uitdrukkelijk gehad over depolitisering, omdat er hier vandaag reeds werd over gesproken en omdat dit onderwerp gisteren en eergisteren in de Vlaamse Raad uitvoerig aan bod is gekomen. Ik geloof in depolitisering door professionalisering van het ambtenarenkorps en, in bijkomende orde, door een depolitiseringspact. Wanneer er op korte termijn een «performant» openbaar ambt kan worden geïnstalleerd, zal in feite aan depolitisering worden gedaan.

De heer Cardoen heeft daarnet gezegd dat er nooit een beleid in verband met het openbaar ambt werd gevoerd. Ik heb het probleem tot nu toe nog niet zo scherp geformuleerd, maar er wel in die termen over gedacht.

Mijnheer de minister, welk beleid heeft u gedurende de jongste twee jaar dan wel gevoerd of willen voeren, bijvoorbeeld in verband met de wedden van de ambtenaren? Ter zake heeft u ongetwijfeld inspanningen gedaan. Het probleem is echter dat wij geen volledig objectief inzicht hebben in de remuneratie in de hele overheidssector. In die sector worden interessante wedden betaald. Een arbeider van het niveau A 2 verdient in een overheidsbedrijf 62 000 frank netto per maand. Een magistraat van een rechtbank van eerste aanleg zal niet veel meer verdienen. Een assistent aan de universiteit begint aan 39 000 frank netto per maand. Iedere ambtenaar vindt dat hij te weinig verdient in vergelijking met de tewerkgestelden in de privé-sector, waar die hoge wedden, waarover wij het zo graag hebben, echter vaak niet worden betaald.

Er is ook geen nauwkeurig overzicht van het personeelsbestand. Vijf minuten lang werd er hier daarnet een analyse gemaakt met stijgende en dalende percenten. Op 30 juni 1989 waren er 808 000 ambtenaren. In feite worden er 20 000 niet meegeteld. De gegevens zijn onvolledig, te algemeen en komen vaak veel te laat om als basis te kunnen dienen voor een beleid. Over wat spreken wij dan?

Mijnheer de minister, ik wil nog even uw aandacht vragen voor de bestuurskunde in de overheidssector. Het valt mij op hoe weinig kredieten in de begroting nog steeds worden ingeschreven voor vorming in management. Ik zou wel eens willen horen hoeveel kredieten er in de komende jaren voor vorming en management zullen worden uitgetrokken. Tot nu toe vind ik alleen maar kredieten bestemd voor buitenlandse instellingen, zoals het Europees Instituut voor bestuurskunde in Maastricht, kredieten bestemd voor vorming verzekerd door personeelsorganisaties en terecht, meen ik, kredieten voor onderzoeken allerlei op het politieke vlak, maar versnipperd tot en met. Ik vind echter nergens een aanzienlijk krediet voor de specifieke vorming en vervolmaking van leidinggevende ambtenaren en toekomstige leidinggevende ambtenaren. Ik vind evenmin een krediet dat de vorming van leidinggevende ambtenaren aan de universiteit moet financieren.

In antwoord op één van mijn interpellaties heeft de minister verklaard dat er specifiek voor onderzoek een krediet was uitgetrokken bij wetenschapsbeleid. Ik heb dat nagevraagd bij de staatssecretaris, maar het antwoord was: geen kredieten!

Mijnheer de minister van Openbaar Ambt, ik weet wel dat u er rechtstreeks niets mee te maken hebt, maar onrechtstreeks natuurlijk wel, zoals alle ministers er mee te maken hebben, en daarom wil ik ook uw aandacht vestigen op het ontbreken aan onze universiteiten van een licentie in overheidsbeheer. Wij hebben geen enkele universiteit met bestuurskunde als finaliteit. Aan de technische hogeschool van Delft, bijvoorbeeld, geeft men meer bestuurskunde aan toekomstige ingenieurs dan wij aan onze toekomstige leidinggevende ambtenaren. En in de derde cyclus is het nog erger gesteld. Er bestaat geen speciale licentie aan de universiteit die uitgesproken voorbereidt op management in de overheidssector, om nog niet te spreken van de non-profitsector in zijn geheel.

Iets anders nog. Op 21 december van vorig jaar heb ik een voorstel van resolutie ingediend, ondertekend door bijna alle partijen, tot depolitisering en herwaardering van het Openbaar Ambt, en dit naar aanleiding van de malaise die toen in de overheidssector heerste, vooral dan in het departement van Financiën. In die resolutie vroegen wij voorrang voor de financiële en maatschappelijke herwaardering van onze ambtenaren. Sedert december van vorig jaar hebben wij van die resolutie niets meer gehoord, hoewel wij steeds opnieuw gepleit hebben voor een nieuwe bestuurscultuur in het Openbaar Ambt en ook in de specifieke sector van de politie.

Collega's, wij horen rondom ons vaak pleiten voor nieuwe structuren, nieuwe instellingen, maar zou het niet beter zijn de bestaande instellingen eerst beter te laten functioneren. Als we weten waarom bestaande structuren niet functioneren, kunnen wij er iets aan doen. En als het dan nog niet gaat, kunnen wij nieuwe instellingen in het leven roepen.

Zo ben ik het in grote mate eens met wat de heer Mouton hier vandaag, sprekend over de politie, heeft gezegd. Ik wil enkel veralgemenen. Wij moeten kwaliteit nastreven, maar dan wel op

een gefundeerde basis, aan de hand van een betere analyse en evaluatie van het bestaande systeem. Er moet een evaluatie worden gemaakt van de politiekorpsen waar wel continudiensten bestaan, van de rijkswacht en van wat de rijkswacht doet en wat zij zou kunnen doen, enzovoort. Ik begrijp niet hoe het mogelijk is dat daar zo gemakkelijk aan voorbij wordt gegaan, al kan ik de minister van Binnenlandse Zaken wel volgen in zijn betrachting de burger een groter gevoel van veiligheid te geven.

De opdracht is niet alleen meer kwaliteit bieden, maar ook, en dat is actueel in het management, de burger op een centrale plaats zetten. De belangen van die burger kunnen dan natuurlijk wel eens tegenstrijdig zijn met de belangen van de maatschappij. Dat is het geval in politieverband en op vele andere domeinen.

Mijnheer de minister, niet alleen voor u, maar voor alle ministers zou in het beleid het personeel van de overheidssector centraal moeten staan. Wanneer dat gebeurt, zal de burger automatisch op een centrale plaats belanden. De ambtenaren voelen zich verweesd. Zij missen wel eens een chef, maar dat is geen verwijt aan uw adres want u heeft reeds veel veranderd in de goede zin.

Ik wil eindigen met een verwijzing naar de uitspraak van minister Wathélet. Hij had het over het probleem dat nu ter sprake is, want de problematiek is ten dele ook het gevolg van het ontoereikend beleid van Openbaar Ambt. Hij zei namelijk dat wij allen vechten voor bevoegdheden en voor procedures, maar niet meer vechten voor de uitoefening van die bevoegdheden en voor de goede werking van de instellingen. Hetzelfde kan worden gezegd voor het Openbaar Ambt. Wij vechten voor procedures, voor principes, voor statuten, maar niet voor de uitoefening van die bevoegdheden en voor de goede werking van onze systemen. Om deze bevoegdheden effectief te laten uitoefenen en om de geplande systemen efficiënt te laten werken zal in het Openbaar Ambt nog massaal moeten worden geïnvesteerd, wat we tot op heden helaas nog niet gedaan hebben, ons zelfs niet voornemen te doen.

Mijnheer de minister, ik wens u geluk met het beleid dat u tot nu toe hebt gevoerd en u mag er zeker van zijn dat wij uw innoverende beleidsvoering zullen steunen. Wij zullen uw beleid steunen, niet alleen inzake deze begroting, maar ook voor andere maatregelen volgend jaar of nadien. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Langendries.

De heer Langendries, minister van Openbaar Ambt. — Mijnheer de Voorzitter, ik heb in het begin van het jaar geen ontwerp van statuut ingediend, maar wel een ontwerp van algemene principes van dit statuut.

Ik herinner eraan dat het geheel van de regels die het statuut van de ambtenaren vormen, een indrukwekkend volume uitmaken — misschien te indrukwekkend — zonder dan nog te spreken over de organieke reglementen die eigen zijn aan elk ministerie.

Welnu, mijn ontwerp bestaat uit 90 artikelen en is niet te vergelijken met een statuut. Het is niet langer dan het besluit van 2 oktober 1937 dat in vele opzichten kan worden beschouwd als het koninklijk besluit van de algemene principes, dit wil zeggen het besluit waaruit alle andere reglementeringen voortkomen.

Het is nodig een onderscheid te maken tussen een statutair personeelsbeleid en een functioneel personeelsbeleid dat gebruik maakt van de ruimte aan autonomie, geschapen door het statuut, ten einde de verantwoordelijken de mogelijkheid te geven hun diensten te beheren. Het is duidelijk dat dit functioneel beleid reeds behoort tot de autonomie van de Gemeenschappen en de Gewesten.

U kent mijn ontwerp van koninklijk besluit van de algemene principes. Het wordt thans onderzocht door de regering na onderzoek te zijn in de talrijke werkvergaderingen met de vertegenwoordigers van de Gemeenschappen en de Gewesten. De Regering heeft besloten met zorg tewerk te gaan.

J'estime cependant que cette déclaration n'est pas suffisante. Je profite de cette occasion — nous sommes peu nombreux dans cet hémicycle — pour dire que l'on semble manifester des tendances soit à une autonomie absolue soit à une très grande centralisation selon que l'on est responsable de la Fonction publique au niveau des Régions et des Communautés ou sur le plan national. Je dois

avouer que ces tendances extrêmes se retrouvaient au sein des mêmes partis lors de toutes les négociations et concertations menées entre l'Etat, les Régions et les Communautés.

Je prétends que mon arrêté de principes généraux constitue le juste milieu en ce domaine et qu'il tient compte de la nécessité d'une certaine autonomie pour assurer un fonctionnement correct du département de la Fonction publique, tant à l'Etat qu'aux Communautés et aux Régions. Ces principes maintiennent, en outre, la cohérence requise en terme de solidarité entre les travailleurs de la Fonction publique, y compris en matière de sécurité sociale et plus particulièrement pour ce qui est des pensions.

J'ai parfois l'impression que les responsables de la Fonction publique à la Région ou à la Communauté auraient une conception tout à fait différente s'ils se retrouvaient à la place du ministre national; l'inverse est vrai également.

Un groupe de travail Etat-Communautés-Régions s'est réuni de nombreuses fois avant les vacances. A partir du mois de septembre, tous les représentants de l'ensemble des partis politiques du gouvernement n'ont cessé de déclarer que, pour l'année à venir, la priorité absolue devrait être donnée à la Fonction publique, à la restructuration et à la modernisation des services publics. Je suis bien obligé de constater que ces paroles ne furent pas suivies d'actes.

Les pressions s'exerçant dans ce domaine vont, je l'espère, obliger le gouvernement, en concertation avec les Exécutifs régionaux et communautaires, à trancher en cette matière au cours du prochain mois, de manière que cet arrêté de principes généraux soit tout à fait décidé si pas le 31 décembre — cela ne me paraît plus possible — en tout cas au début de l'année prochaine.

Ces pressions émanent de la Communauté flamande, qui doit voter un décret en cette matière, du Conseil d'Etat, par le biais d'un avis. Par ailleurs, je dois aussi introduire des recours auprès de la Cour d'arbitrage car certains problèmes ne sont pas encore réglés. La pression syndicale, enfin, va s'exercer. J'ai toujours prétendu — je suis certain que la réalité me donnera raison — qu'une solution interviendrait au cours des négociations intersectorielles de la Fonction publique. Les problèmes de l'enseignement francophone étant, en principe, résolus, le Premier ministre va pouvoir réunir les parties concernées; ce problème devra être réglé en même temps que celui des principes généraux.

Des pressions internes et externes ont donc été nécessaires pour accélérer le cheminement de l'arrêté de principes généraux. J'espère que j'atteindrai le but que je me suis fixé; je veux d'ailleurs l'atteindre.

Elke interpellant mag vragen stellen aan elke minister die verantwoordelijk is voor het wervingsbeleid in de speciale korpsen zoals het leger, de rijkswacht, de magistratuur of de instellingen die hiervoor niet afhangen van het Vast Wervingssecretariaat.

Mijn beleid voor deze laatste dienst heeft als eerste doel de verschillende leidende ambtenaren opdracht te geven de procedures te vereenvoudigen door de techniek van de wervingsenveloppes. Er is nu geen beslissing meer nodig van het MCESC voor wervingsmachtigingen voor ieder concreet geval; nu worden begrotingsenveloppes toegekend en mag elke leidinggevende ambtenaar die omzetten in een jaarlijks wervingsplan. Zo gebeurt het sinds 1989.

Op de tweede plaats heb ik gezorgd voor een verbetering van de dienstverlening van het Vast Wervingssecretariaat: de invoering van wervingsplannen is reeds een vooruitgang voor het beheer; gepersonaliseerde contacten tussen de Vast Wervingssecretaris en de leidinggevende ambtenaren werden eveneens geregeld; selectieadviseurs werden aangeworven om de sollicitanten beter te selecteren voor een bepaalde doelgroep; er wordt gewerkt aan een ontwerp van functieanalyse om beter de nuttige profielen vast te stellen.

Op de derde plaats heb ik het voor de geslaagden mogelijk gemaakt echt te kunnen kiezen tussen de ministeries of instellingen waar er vacante betrekkingen zijn. Elke geslaagde ontvangt een lijst van namen van ambtenaren die hij kan contacteren om inlichtingen te bekomen over de openstaande betrekkingen.

Ik ben voorstander van een zo ruim mogelijke mobiliteit mits men van deze mobiliteit een middel maakt tot verrijking van erva-

ring. Het gaat er derhalve om een kans te geven aan wat verschillend is ten opzichte van wat nu bestaat zonder evenwel het bestaande op de helling te plaatsen. De mobiliteit is vandaag vooral een recht van de ambtenaren om elders benoemd te worden (dikwijls dichter bij huis) of om opnieuw benoemd te worden ingeval van afschaffing van hun betrekking. Men moet mechanismen scheppen waarin er een harmonie is van twee wilsuitingen: die van de wervingsdienst en die van de ambtenaar die een nieuwe beroepservaring wil opdoen.

Dit systeem kan slechts werken indien de ambtenaren hiermee instemmen en ophouden slechts loopbaanperspectieven te zien binnen hun dienst. Deze organisatie van de mobiliteit kan beginnen met de leidinggevende ambtenaren — het voorbeeld moet van boven komen — en in elk ministerie tussen de verschillende diensten.

België staat open voor het idee om de overheidsbetrekkingen open te stellen voor de onderdanen van de Europese Gemeenschap. Een reglement, voorgesteld door de Commissie, zou evenwel de aard moeten preciseren van de betrekkingen die kunnen worden opengesteld om de wederkerigheid mogelijk te maken waardoor ook Belgen voor betrekkingen in de andere landen van de Gemeenschap kunnen solliciteren.

Op de informele vergadering van de maand juli hebben de Ministers van Openbaar Ambt van de landen van de Gemeenschap aan een voorbereidend comité opdracht gegeven een ontwerp van zulk een reglement uit te werken.

Ik ben het met de interpellant eens dat het beroep op externe audits, vaak niet de verhoopte gevolgen heeft gehad.

De evaluatie van deze experimenten geeft me de mogelijkheid te besluiten dat een audit slechts werkelijk kans op welslagen heeft, indien de verantwoordelijken van de betrokken organisatie zich voorafgaandelijk hebben bezonnen over hun problemen en zo in staat waren de bijdrage te leveren die van een externe consultant mag verwacht worden. Wij moeten ook zelf beschikken over het nodige bekwaame personeel dat de auditwerkzaamheden kan begeleiden en normaliter in staat is de aanbevelingen van de consultant uit te voeren.

Daarom voer ik een beleid dat de leidinggevende ambtenaren ertoe aanzet zich te bezinnen over de gebrekkige werking van de organisatie of over de behoeften, met behulp van instrumenten zoals wervingsenveloppen of stuurplannen voor vorming.

De eerste resultaten van het korps van adviseurs van het Openbaar Ambt zijn bemoedigend. Deze ambtenaren worden geraadpleegd door verscheidenen leidinggevende ambtenaren van de departementen van Justitie, Tewerkstelling en Arbeid, Openbaar Ambt, van instellingen als de Dienst voor overzeese sociale zekerheid, het *Belgisch Staatsblad*, het Commissariaat-generaal voor vluchtelingen en staatlozen en de Rijksdienst voor jaarlijkse vakantie.

Het zou goed zijn vragen te stellen aan de ministers wier diensten een beroep hebben gedaan op de adviseurs. Bij twee dossiers die werden ingediend op de Ministerraad waren de auditverslagen van de adviseurs gevoegd, meer bepaald die van de Dienst voor overzeese sociale zekerheid en het Commissariaat-generaal voor vluchtelingen en staatlozen. Deze twee verslagen waren van uitzonderlijke kwaliteit en bewijzen het nut om de Staat uit te rusten met een eigen deskundigheid inzake advies betreffende organisatie en personeelsbeheer.

Daarom gaat de Ministerraad akkoord met een uitbreiding van het korps van adviseurs om er een werkelijk adviesbureau inzake organisatie van te maken.

In de komende maanden zal het korps 24 leden tellen. Dit bureau zal slechts optreden, zoals het koninklijk besluit tot bepaling van de opdrachten het preciseert, op verzoek van de geïnteresseerde diensten.

Deze adviseurs zijn in het bijzonder betrokken bij het project van doorlichting van de personeelsbehoeften, *ce qu'on appelle communément la « radioscopie »*. Ze zullen een methodologie en een analyseinstrument, genaamd « functioneel organigram » voorbereiden. Ze zullen deelnemen aan de vorming van equipes van analisten die in elk departement zullen worden samengesteld en overeenkomstig hun opdracht, zullen ze deze equipes ter plaatse begeleiden, op verzoek van de betrokken diensten.

Dit project moet de gelegenheid zijn om tot een permanente audit-bekwaamheid in elke dienst te komen.

La longue intervention de M. Van Hooland appelle encore un complément d'information. Les audits externes réalisés pour l'ensemble des départements, institutions, organismes d'intérêt public, SNCB, PTT, etc. ont coûté très cher. Or, la plupart des audits sont restés dans les tiroirs et n'ont pas été mis en œuvre. Toutefois, la procédure de contrôle de l'exécution des objectifs à l'intérieur de la Fonction publique, département par département, service par service, institution par institution, me semble indispensable. Cependant, nous ne disposons pas dans nos administrations de la nécessaire technologie interne.

Les services publics ne disposent pas du personnel requis. J'ai donc proposé de transférer des technologies du secteur privé au secteur public. Une formation réalisée par des experts privés, avec l'aide des conseillers de la Fonction publique, débutera en janvier 1991 pour plus ou moins 150 personnes désignées dans tous les départements qui ont la responsabilité de la direction du personnel, qui font partie des cellules de modernisation ou qui sont des directeurs de formation, afin, selon des méthodes modernes et scientifiques de gestion du personnel, d'essayer de répondre à des questions essentielles.

Primo, quelles sont les missions? Un certain nombre de services publics ont intérêt à se poser cette question.

Secundo, quels sont les objectifs? On pourra enfin dire que, dans les services publics, on peut travailler par objectif à court, moyen et long terme.

Tertio, quel est le meilleur service que je peux rendre à la clientèle? Il peut s'agir d'un individu, d'un groupe, d'une association, d'une autre administration ou du pouvoir politique.

Quarto, enfin, de qui vais-je avoir besoin pour remplir mes missions, rencontrer mes objectifs et rendre le meilleur service?

C'est ce qui s'appelle l'élaboration d'un organigramme fonctionnel.

Cette formation organisée pour environ 150 personnes devrait se terminer dans le courant du mois de mars ou d'avril. Entre le mois de mars et les mois de septembre et octobre de l'année prochaine, les différents départements devront, selon certaines priorités, certains méritant de progresser plus vite que d'autres, notamment les plus grands départements et parmi eux le ministère des Finances, élaborer sur la base de la radioscopie et des réponses aux questions citées plus haut, un organigramme fonctionnel qui devra tenir compte d'un élément souvent oublié, à savoir la loi sur le statut unique. Cet organigramme devra tenir compte également de l'obligation faite à partir du 31 décembre de l'année prochaine de ne plus travailler qu'avec deux types d'agents, les statutaires, d'une part, et les contractuels, d'autre part.

J'aborde maintenant les questions évoquées par M. Cardoen. Ma réponse sera brève, parce que M. Cardoen s'est livré aux bonnes analyses, a posé les bonnes questions et a donné les bonnes réponses.

Gedurende de jaren zeventig was er een tewerkstellingsbeleid, in de jaren tachtig was er een budgettair beleid, en voor de jaren negentig wens ik een echt personeelsbeleid te voeren in de openbare instellingen.

Il est peut-être sévère de déclarer qu'il n'y a pas eu depuis très longtemps dans la fonction publique une véritable politique, mais on n'est pas loin de la vérité. Aussi, dès mon arrivée au département, j'ai tenté de mettre en place un certain nombre de moyens ou d'instruments permettant une réflexion sur une véritable politique de la fonction publique. D'abord, il fallait rendre les choses plus simples. C'est pourquoi, ma première tâche a été de simplifier la politique du personnel statutaire et contractuel. Ensuite, de procéder à une véritable évaluation de ce qui existe dans nos services publics, de manière à pouvoir établir de véritables organigrammes fonctionnels, et d'instaurer une capacité permanente d'audit interne permettant une plus grande souplesse dans la politique du personnel.

Ma conviction profonde, après avoir occupé pendant une vingtaine de mois la charge de ministre de la Fonction publique, est que 80 à 85 p.c. d'une véritable politique de modernisation, d'une véritable politique du personnel, d'une véritable politique de

motivation doivent être menés par la fonction dirigeante du pays. Seulement 15 à 20 p.c. dépendent des textes réglementaires ou légaux qu'un ministre de la Fonction publique peut mettre en œuvre. Vous me permettrez de me livrer à une comparaison. Lorsqu'on veut balayer un escalier, on commence par la marche du haut. De même, il faut en premier lieu motiver et former les fonctionnaires dirigeants.

Je voudrais maintenant répondre à diverses questions que vous m'avez posées, notamment sur les moyens destinés à la formation du management, en termes de ressources humaines. Il s'agit évidemment d'une formation qu'il faut donner à nos actuels et futurs fonctionnaires dirigeants.

Personnellement, je ne crois nullement aux formations décidées librement et suivies pendant une certaine durée dans des institutions universitaires, quoique celles-ci organisent de bonnes choses. Mais je suis persuadé que nous nous trouvons dans un état tel qu'il faut rendre cette formation obligatoire et que celle-ci doit être la clé permettant d'être un jour fonctionnaire dirigeant ou d'être promu à ce niveau.

Je rappelle avoir fait la proposition dans les principes généraux d'un accord de coopération entre l'Etat, les Communautés et les Régions, pour une école d'administration. Je suis conscient que le fait de toucher ainsi à des éléments d'autonomie comporte le risque que l'on se dispute pendant des mois sur le fait de savoir si une telle école est nécessaire ou non. J'affirme clairement que ce sujet m'est devenu indifférent.

Si les Communautés et les Régions ne veulent pas d'une école d'administration ouverte à tout le monde, il leur appartient d'en organiser une de leur côté. Personnellement, je la proposerai à l'Etat national pour les ministères et les parastataux, puisque c'est au niveau des différents départements et des institutions nationales que le besoin se fait sentir.

On m'a demandé s'il existait des crédits pour des études scientifiques en matière de fonction publique. Je confirme à cet égard ce que je vous ai déjà dit lors d'une précédente séance et je vous ferai parvenir, car je ne l'ai pas sous la main étant donné que je ne m'attendais pas à cette question, l'intitulé de l'étude qui doit être menée dans le cadre du secrétariat à la Politique scientifique, portant le montant exactement prévu, qui se chiffre à plusieurs dizaines de millions.

Pour ce qui concerne les moyens budgétaires en matière de formation, je n'ai pas pu faire grand-chose. En 1989, le montant inscrit à mon budget pour la formation d'environ 100 000 fonctionnaires des ministères nationaux et des parastataux s'élevait à 47 millions. En 1990, j'ai pu porter ce crédit à 170 millions. J'espère avoir franchi une première étape et pouvoir, à l'avenir, accroître encore les montants consacrés à la formation de ces fonctionnaires. Il n'en demeure pas moins que ces moyens sont insuffisants pour mener une véritable politique de formation de l'ensemble de la fonction publique. Je constate pourtant que la politique des petits pas procure souvent de meilleurs résultats que les grandes idées, qui restent parfois sans suite.

Par conséquent, avec l'aide des quelque 20 p.c. de fonctionnaires dirigeants qui sont motivés et qui ont déjà amené des changements dans leur administration et les 40 p.c. d'autres qui attendent que des instruments soient mis à leur disposition ou que des signes politiques se profilent, on peut avancer dans 85 p.c. de la matière, les 15 p.c. restants étant la problématique de l'arrêté des principes généraux et des grands textes et règlements que l'on peut élaborer.

Je suis convaincu qu'il sera possible de changer la mentalité des fonctionnaires. Ce qu'ils attendent, en fait, ce sont des signes politiques. Jusqu'à présent, ceux-ci figurent dans les journaux et j'attends qu'ils soient traduits en actes par des décisions extrêmement concrètes.

Je termine en abordant la politique du département en termes de rémunération. Un des éléments-clé de la motivation du personnel des administrations est évidemment la rémunération. Je ne partage pas votre avis lorsque vous affirmez qu'il n'existe pas d'étude sur le sujet. Je puis, à cet égard, vous montrer un document intéressant, établi récemment par mes services, qui laisse précisément apparaître que la dernière grande politique menée en matière de rémunération date des années 1972-1974.

Au cours de ces quinze dernières années, les rémunérations des fonctionnaires ont été l'objet de multiples restrictions. Le fossé n'a cessé de se creuser entre le secteur public et le secteur privé et il est indispensable, si l'on veut entamer une décennie de véritable politique de la fonction publique, d'avoir le courage — et cela demandera un certain nombre de moyens — de mettre en place une vaste négociation sur la politique des rémunérations. J'ai formulé une proposition dans ce sens, en précisant que je ne croyais pas à une négociation intersectorielle de type classique, consistant à accorder, pour 1991-1992, 1 ou 2 p.c. d'augmentation à l'ensemble des fonctionnaires. Comme je l'ai dit à la Chambre, agir de la sorte, c'est faire 800 000 mécontents et aucun motivé.

Je propose donc de négocier une convention intersectorielle de type non classique, de s'étaler sur une plus longue période et de la baser sur un fondement beaucoup plus important en termes de motivation, de véritable redynamisation de la fonction publique et de révision générale des barèmes.

Quelques éléments précis nous permettront de sortir de l'histoire de la fonction publique en général : il faut arrêter de calculer les rémunérations de manière linéaire et savoir tenir compte d'un certain nombre de spécificités et des qualifications des travailleurs. « A grade égal, salaire égal » est une formule qui doit être abolie : certains agents de grade équivalent peuvent avoir un rendement très différent ; il doit donc en être ainsi du traitement. (Applaudissements.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Van Hooland.

De heer Van Hooland. — Mijnheer de Voorzitter, ik dank de minister oprecht voor zijn omstandige toelichtingen, maar ik heb toch nog enkele vragen.

Ten eerste. Wat zal er gebeuren met de algemene principes voor het openbaar ambt? Volgende week reeds wordt er in de Vlaamse Raad gestemd over het ontwerp van decreet van bestuurlijk beleid.

Ten tweede. Wat zal er op korte termijn gebeuren met de migranten van buiten de Europese Gemeenschap? Mijnheer de minister, u sprak immers enkel over de plannen die men in EG-verband uitwerkt voor migranten uit EG-landen.

Ten derde. U beweert dat de ambtenaren gemotiveerd zullen zijn, wanneer er snel een politiek signaal gegeven wordt. Dit is een te eenvoudige voorstelling van de problematiek. Het is natuurlijk positief dat u operationeel wenst te werk te gaan. Wij moeten echter ook professioneel zijn. Een teken geven, een aantal zaken formeel belijden, is niet genoeg. Wij moeten dat beleid ook op een deskundige wijze kunnen toepassen. Daar is wat meer tijd voor nodig. Indien wij niet professioneel zijn, zullen wij nog worden geconfronteerd met vele ontgoochelingen. U zegt dat begin 1991 de functieorganigrammen zullen worden opgesteld, de doeleinden worden vastgelegd, enzovoort. Wij werken echter al sinds vorig jaar met programmabegrotingen. Met wat werken wij dan eigenlijk?

M. le Président. — La parole est à M. Langendries, ministre.

M. Langendries, ministre de la Fonction publique. — Monsieur le Président, chacun de ces points mériterait, à lui seul, un débat, mais je me montrerai bref.

La semaine prochaine, un groupe de travail, appelé « groupe Kern », doit se pencher sur l'arrêté des principes généraux, sur la base d'un rapport établi à la suite des nombreuses discussions qui ont eu lieu au sein d'un groupe de travail réunissant des représentants des ministres responsables de l'Etat national et des différents Exécutifs des Communautés et Régions. En quinze jours, le « groupe Kern » devrait être à même de faire rapport au gouvernement qui devrait pouvoir trancher un certain nombre de questions actuellement sans réponse. En effet, si nous sommes parvenus à un consensus sur la plupart des points de l'arrêté des principes généraux, sept ou huit questions importantes sont encore en suspens. Ensuite, le gouvernement pourra entamer une concertation avec les Exécutifs régionaux et communautaires. Si ces étapes sont franchies avant la fin de l'année, l'arrêté lui-même pourra être pris dans le courant du mois de janvier.

Je propose donc, entre autres à la Communauté flamande, d'attendre jusqu'au 31 décembre avant de prendre une décision sur le projet de décret. J'espère que ce message, que j'ai également transmis à la Chambre, sera compris, et que nous n'entrerons pas dans un système préjudiciable de conflits.

Le cheminement de l'arrêté pourrait être très rapide, ce qui nous éviterait de nous trouver devant des situations difficiles.

En effet, compte tenu de l'absence de l'arrêté des principes généraux, je devrais, en tant que ministre de la Fonction publique, introduire un certain nombre de recours et faire appel à la Cour d'arbitrage pour résoudre les conflits. Une telle procédure n'est pas favorable au bon fonctionnement d'un service public.

Vous m'avez interrogé sur la politique d'engagement des immigrés dans la fonction publique, et particulièrement de ceux qui ne font pas partie de la Communauté européenne. Je pense qu'il faut encore que nous en discutions au sein du comité interministériel concernant l'immigration, en présence du commissaire royal à l'immigration.

En effet, on ne peut pas prendre de décision même en ce qui concerne les ressortissants hors CEE, sans une large concertation entre les différents pays membres de la Communauté européenne.

Enfin, il est évident que le professionnalisme dont vous avez parlé est nécessaire si nous voulons avancer dans un certain nombre de domaines. Cela mérite encore un très long débat.

M. le Président. — L'incident est clos.

Het incident is gesloten.

Plus personne ne demandant la parole, je déclare close la discussion relative à la section Intérieur et Fonction publique.

Daar niemand meer het woord vraagt, is de beraadslaging over de afdeling Binnenlandse Zaken en Openbaar Ambt gesloten.

Nous passons à la discussion générale de la section Affaires étrangères.

Wij vatten de algemene bespreking aan van de afdeling Buitenlandse Zaken.

La parole est à M. Henneuse, rapporteur.

M. Henneuse, rapporteur. — Monsieur le Président, l'examen du budget du ministère des Affaires étrangères est, pour moi, l'occasion de vous dire que le groupe PS du Sénat approuve globalement la manière avec laquelle le gouvernement Martens-Moureaux mène la politique étrangère de la Belgique.

Le gouvernement a su, dans la plupart des dossiers, faire preuve à la fois de fermeté et de sagesse.

Mon intervention sera forcément brève et il ne me sera pas possible d'aborder, ici, toutes les questions internationales mais trois exemples sont éminemment évocateurs: le Zaïre tout d'abord. N'en déplaise à certains, la détermination, nouvelle, il faut bien l'avouer, dont le gouvernement a fait preuve depuis l'épisode sanglant de Lubumbashi a incontestablement contribué à inciter le président Mobutu à entreprendre effectivement les réformes promises et à poursuivre le processus de démocratisation des institutions zaïroises.

Il faut absolument rester clair sur ce point et cela d'autant plus que nous souhaitons que la coopération entre les deux pays, entre nos deux peuples, reprenne rapidement, voire se consolide, sur des bases plus saines et plus efficaces. Mais cela ne sera possible que s'il y a demain, au Zaïre, plus de démocratie et plus de respect des droits de l'homme.

Le Rwanda ensuite. Avec le recul, nous continuons à croire que le gouvernement a eu raison de prendre l'initiative d'envoyer des paras belges pour protéger l'aéroport de Kigali et de retirer nos

soldats au moment où il l'a fait. Il s'agissait, en quelque sorte, d'une mesure préventive qui devait forcément être limitée dans le temps.

L'initiative diplomatique, menée parallèlement à cette mesure préventive, a eu le grand mérite de mettre en évidence l'urgente nécessité d'entamer un dialogue entre les pays et toutes les parties directement concernées par la dramatique et explosive question des réfugiés dans cette région de l'Afrique.

Ce problème est difficile et personne n'a jamais eu l'ambition d'y trouver une solution en quelques semaines. Mais la question a été posée, l'impulsion a été donnée et c'est cela qui, en définitive, est vraiment important.

Sagesse et fermeté en ce qui concerne le Golfe enfin: fermeté puisque la Belgique s'est résolument rangée dans le camp de ceux qui veulent que le respect du droit international devienne la règle qui préside dorénavant aux relations entre les Etats et que l'Organisation des Nations Unies soit naturellement chargée de faire respecter cette règle.

Mais sagesse puisque le gouvernement belge s'est heureusement jusqu'ici refusé à toute surenchère et a mis tout en œuvre pour que cette question précise et prioritaire de l'invasion du Koweït par l'Irak et de la prise par le gouvernement de ce pays de nombreux otages étrangers, mais également d'autres questions comme celle du conflit israélo-palestinien, puissent se résoudre pacifiquement.

Personne ne peut prétendre aujourd'hui savoir comment se déroulerait une guerre dans cette région, mais ce qui est sûr, c'est qu'elle serait terrible et qu'elle aurait des répercussions catastrophiques non seulement pour la région, mais aussi pour l'ensemble du monde arabe et, ne soyons pas aveugles, pour l'ensemble de nos économies.

Le groupe socialiste appuie donc cette politique empreinte de fermeté et de sagesse (*Applaudissements*.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Luyten.

De heer Luyten. — Mijnheer de Voorzitter, er zijn ogenblikken dat men beschaamd is om parlamentslid te zijn en op zo een laat uur het woord te nemen, vooral als er dan op sociale gevoelens wordt gespeeld.

Misschien heeft u gemerkt dat ik op mijn zetel zittend het hoofd boog, niet van de slaap, want ik heb drie koppen koffie gedronken, maar van consternatie toen ik mij afvroeg wat ik hier nog zit te doen na middernacht.

Ik hield mijn hoofd eerst rechtop en merkte de eindeloze leegheid op van dit halfrond, en mijn twijfel steeg. Ik hield het hoofd achterover en zag op onze senaatschijderijen drie Europese veldslagen. De bespreking van de begroting van Buitenlandse Zaken noemde men indertijd een zeer belangrijk debat. Aan de universiteit kreeg ik te horen dat hierover grote debatten werden gevoerd in het Parlement en dat het kleine België een grote buitenlandse politiek had.

Ik boog het hoofd nog verder achterover en zag op onze zoldering het echt of klatergoud. Naargelang de «zon» meer in mijn ogen scheen, meende ik mij in Bagdad te bevinden in een sprookje van duizend-en-één-nacht. Weer vroeg ik mij af wat ik hier zat te doen, want ik ben niet verplicht aanwezig te zijn. Ik ben niet als Luther «Ik sta hier en ik kan niet anders», maar ik ben ambtshalve ingeschreven in de bespreking als plaatsvervangend lid van de commissie voor de Buitenlandse Zaken. Zoals de staatssecretaris ook iemand vervangt, vervang ik hier de heer De Belder die in Bagdad is en van wie we zonet hebben vernomen dat de parlementsleden in Bagdad resultaten hebben geboekt. Aangezien dit succes vele «vaders» heeft, zal er de volgende weken nog worden gediscussieerd over de vraag of die van Bagdad of die van Algerije de positieve resultaten hebben bekomen.

Bij deze bespreking van Buitenlandse Zaken kon ik niet «niet spreken» nu de conferentie van de parlementen begonnen is, die de aangekondigde intergouvernementele conferentie in Rome van midden december voorbereidt. Niet zolang geleden hebben

wij dienaangaande een tekst goedgekeurd die ik echter zwak vond vanuit mijn belangstelling, die ik slechts zeer vaag terugvond in de zinsnede « dat wij sterk stonden op democratisering van het Europees besluitvormingsproces ».

Ik greep vervolgens naar iets dat dichterbij huis, en dichterbij mijn opvattingen is, namelijk de 11 juli-rede van iemand die ik hier mis, de heer Gaston Geens, de Vlaamse minister van Externe Betrekkingen, die afwezig is bij dit debat over het buitenlands beleid hoewel wij, en ook hij wel, eisen dat de regio's inspraak moeten krijgen. Toen twijfelde ik opnieuw aan het nut van mijn aanwezigheid hier.

Op 11 juli heeft de heer Gaston Geens verstandige dingen gezegd over het Europa van de regio's: « Aangezien wij de eigenheid bezitten in een multiculturele Staat te wonen, kan het Belgisch model inspirerend werken voor andere Staten die met hetzelfde probleem worden geconfronteerd. Wanneer men daarmee rekening houdt, moet men stellen en de conclusies daaruit trekken dat deze realiteit zich ook op institutioneel vlak afspeelt daar waar de Europese besluitvorming moet worden doorgetrokken. » Dit is dus een heel wat meer expliciete verklaring dan de ene zin die in het bovengenoemde gezamenlijk rapport werd opgenomen.

De heer Geens beweerde dat wij niet aan « euroforie » moeten lijden, maar ik lijd als Vlaams nationalitaire federalist en als lid van een klein volk evenmin aan « euroforie ».

Dat onze federalistische nationalitaire beginselen fundamenteel zijn voor de samenleving, hebben wij in onze Staat bewezen. Hetzelfde geldt voor Europa, wil het niet worden geconfronteerd met gelijkaardige problemen als de Sovjetunie met zijn nationalitetsspanningen.

De heer Mouton, Waals federalist, en ikzelf hebben op het niveau van de Opperste Sovjet gelijk gekregen bij de verdediging van onze opvattingen, een bijna Zwitsers territorialiteitsbeginsel en houding van eerbied voor elkaars culturen om vreedzaam samen te leven. Misschien is men in het Kremlin wegens die moeilijkheden al wijzer dan bepaalde heren die het institutionaliseren van Europa bespreken.

Ook de uitspraken over het federalisme van de heer Baert — die wij naar Roemenië hebben gestuurd — werden bijgetreden door de Hongaren en Transsylvanië, waar de revolutie een jaar geleden losbarstte mede wegens het plattarpen van hun eigenheid.

Zelfs de jacobijnen in Frankrijk moeten al bijdraaien. Ik las zo pas in een krant dat de Fransen nog wel scherp verdeeld waren over de notie « Corsikaans volk », maar dat voor het eerst de term officieel is verschenen. De Franse socialisten hebben namelijk in een tekst van de Assemblée deze titel « *Peuple corse* » gebruikt, tot woede van de gaullisten en communisten — *bien étonnés de se trouver ensemble* — die zich keerden tegen het Frans socialistisch model dat het Corsikaanse volk erkent. Onze federalistische beginselen zullen wij nu in Europa moeten toepassen. De heer Gaston Geens beweerde altijd dat wij het zo goed doen. Tijdens zijn bezoeken onder meer aan Riva, bleek dat Vlaanderen een motorfunctie te vervullen heeft, maar wij kunnen dat nog niet voldoende doen. In de derde fase rest nog een onderdeel internationale betrekkingen waarover ik nu niet zal uitweiden. De heer Gaston Geens is soms een « oude Belg », want hij heeft het nog over een multiculturele Staat terwijl het in federalistische termen om een multi-nationale Staat gaat, een veel-volkeren Staat. Wij kunnen nog in de leer gaan bij andere volkeren, ook al staan deze vaak alleen met hun moed en met hun beginselen.

Nog verder achteruit kijkend, zag ik nog een eenzame collega, de heer Desmedt van het FDF. Ik heb hem gevraagd wat enkele woorden uit een artikel van Claude Sarraute in *Le Monde* van enkele dagen geleden betekenden.

Mijnheer Henneuse en mijnheer Mouton, ik wil te uwer intentie en uit dank omdat u nog aanwezig bent gebleven dat merkwaardig, ironisch stukje voorlezen dat eigenlijk alles samen-

vat wat ik daarnet heb gezegd. Ik lees het in het Frans want de ironie is te fijngevoelig. Zij staat op het niveau van onze Willem Elsschot of van de Noordnederlander Willem Frederik Hermans.

Het klinkt als volgt onder de titel: « *C'est pas des Koweïtiens, les Baltes.* »

Vidés, vidés comme des malpropres, les trois ministres des Affaires étrangères baltes, invités de la République au sommet de la CSCE. Pas à la table des grands, attention ! Pas non plus au titre d'observateurs, réservé aux seuls Albanais; non, dans une salle attenante, mêlés à la délégation française.

Les Sov leur avaient bien proposé un strapontin dans leurs propres rangs, mais bon, aïe, savez pourquoi, ils ont renvoyé le carton avec une croix dans la case: Assistera pas.

Les voilà donc installés par notre chef du protocole soi-même, sur leurs petites chaises, avec leurs petits badges et leurs petits dossiers de presse à attendre, bien sagement, les premières envoyées sur les droits de l'homme et les libertés dans la nouvelle Europe. Ils ont pas attendu longtemps ! Avant même l'ouverture de cette suite pour tambours et trompettes à la conférence d'Hel-sinki, on les a priés d'aller se faire voir ailleurs. Désolés, c'est pas que vous sentiez mauvais, mais ça fait courant d'air, un air d'indépendance, et ça l'incommode, le maître du Kremlin. Il a peur d'attraper la crève. Il veut qu'on ferme la fenêtre. Alors, par ici, la sortie.

Quand je les ai rencontrés en fin d'après-midi, à l'occasion d'une conférence de presse improvisée, ils en étaient pas encore revenus, qu'ils étaient déjà repartis dans leurs rêves de liberté retrouvée. On comprend pas, l'infâme traité Ribbentrop-Molotov n'a jamais été reconnu par les démocraties. A l'instant même, avenue Kléber, le président Havel, nos collègues suédois et danois ont soutenu nos revendications, et...

Moi, je les ai interpellés, ces trublions: schnell, Papiere ! Ils ont sorti des badges où c'était écrit: invités de marque, et je leur ai passé un savon: qu'est-ce qu'il vous faut de plus ? Vous l'avez là, la marque de notre frémissant désir de ne pas provoquer, quitte à s'asseoir sur la parole donnée, la mauvaise humeur de notre Gorby adoré. La marque de notre indifférence à l'égard des pays baltes ou du Tibet, rien à voir avec le Koweït ! Vous voudriez tout de même pas qu'on vous traite mieux que le dalai-lama, prix Nobel de la paix, honteusement snobé, lors de son passage à Paris, par le gouvernement pour pas vexer nos amis, les Chinois. Nos amis et nos clients. »

Dat is een indrukwekkende tekst over de kilheid van de buitenlandse politiek. Wee de minderheden, wee de platgetrapten, wee de kleine volkeren.

Met de *christian soldiers* van Amerika verdedigen wij in de Golf zogenaamd de grootste beginselen ter wereld en in Rwanda hebben wij de nog schijnbaar christelijke president geholpen. Deze namiddag werd ik echter nog door een Tutsi die in Louvain-la-Neuve studeert, gevraagd om het leven van zijn vader in Rwanda te helpen beveiligen bij de repressieafrekening daar.

Staan wij nog op die beginselen die wij als het past zo graag verkondigen ? Tijdens de fameuze bijeenkomst van Dublin in juni « werd van Belgische zijde door de Premier Martens onderstreept dat de onlangs opgerichte BERD statutair geen steun kan verlenen aan de Sovjetunie omdat deze niet aan de gestelde economische en politieke voorwaarden voldoet. Zij kent geen markteconomie, noch een pluralistische democratie. »

Mijnheer de minister, staan wij nog op die principes of zijn wij geëvolueerd sinds bondskanselier Kohl bereid is een tegenprijs voor de Duitse eenmaking te betalen ? Veertien dagen geleden hebben wij hier met veel trompetgeschal de heer Dubcek ontvangen. Die zei toen dat ook « de kleinen » zolang ze met 10 pct. in een samenleving uiteindelijk de hypocrisie kunnen doorbreken zolang zij maar, zoals zijn president in een boekje schreef, « proberen te leven in de waarheid ». Ziedaar de beginselen die ik naar aanleiding van de interparlementaire bijeenkomst van deze week en de intergouvernementele bijeenkomst van over enkele

weken, in herinnering wil brengen, ook al heb ik het gevoel dat het al lang vijf over twaalf is en dat wij hier staan als een roepende in de woestijn. (*Applaus.*)

M. le Président. — La parole est à M. Desmedt.

M. Desmedt. — Monsieur le Président, je voudrais exprimer ma déception devant la manière dont, ce soir, nous débattons du budget du département des Affaires étrangères. Compte tenu de la situation internationale actuelle, ce sujet méritait, à mon sens, un grand débat. Je déplore donc que celui-ci ait lieu à minuit, devant un hémicycle désert.

Je souhaiterais au cours de cette brève intervention évoquer trois problèmes: la crise du Golfe, notre politique à l'égard du Zaïre et la question de l'intervention des Communautés et des Régions dans le processus décisionnel de la Communauté européenne.

Près de quatre mois se sont écoulés depuis l'invasion du Koweït par l'Irak et, à nouveau, les journées que nous vivons apparaissent comme cruciales pour la suite de cette crise. Il semble que la perspective d'un conflit armé se rapproche sensiblement. Certes, il ne peut être question d'approuver, ni même de manifester une certaine compréhension à l'égard de la politique irakienne mais certaines réactions ne manquent pas d'étonner. Faut-il vraiment se réjouir de voir l'URSS qui, il y a dix ans à peine, envahissait l'Afghanistan, prôner aujourd'hui l'offensive militaire contre l'Irak et que faut-il penser de la nouvelle coopération qui s'instaure entre les Etats-Unis et la Syrie?

Cela n'amène-t-il pas à penser qu'en politique internationale, c'est la loi du réalisme, voire du cynisme, qui règne et que les principes ne servent que lorsqu'ils sont utiles?

Notre situation de petit pays devrait pourtant, me semble-t-il, nous permettre d'avoir une approche plus éthique du problème. Le rôle d'un pays comme la Belgique doit être de travailler à une solution pacifique des conflits plutôt que de s'attacher à une logique de guerre. Quelles que soient les violences et les exactions du régime irakien, nous ne pouvons accepter de gaieté de cœur la perspective d'un conflit armé qui ferait d'innocentes victimes civiles et risquerait de creuser un fossé entre le monde occidental et une grande partie du monde arabe.

J'aimerais connaître, monsieur le secrétaire d'Etat, le sentiment du gouvernement à cet égard. Le ministre des Affaires étrangères manifeste généralement, dans ses propos, beaucoup de sévérité à l'égard de l'Irak. Je souhaiterais savoir jusqu'où irait cette rigueur et si la Belgique, et en particulier nos militaires dépêchés sur place, seraient disposés, dans le cadre des Nations Unies, à participer à une action militaire contre l'Irak. Il me semble que sur un problème aussi délicat, le gouvernement et le Parlement doivent tenir compte du sentiment de l'opinion publique.

L'évolution de la situation à l'égard du Zaïre pose de nombreux problèmes. Alors qu'il avait fallu de longs efforts pour mettre fin à la précédente crise des relations belgo-zaïroises, la porcelaine si difficilement recollée a, à nouveau, éclaté suite aux événements de Lubumbashi. Ces événements sont condamnables et le gouvernement les a, à bon droit, condamnés.

Malheureusement depuis, les événements se sont précipités et ont tous été dans le même sens, c'est-à-dire vers une désunion de plus en plus nette entre la Belgique et le Zaïre: annulation de la grande commission mixte, rupture de la coopération.

Six mois ont passé, mais rien ne s'est amélioré. Depuis, nous avons vécu les événements du Rwanda qui ont, à tout le moins, démontré que le gouvernement n'a pas, à l'égard de tous les pays, les mêmes exigences en matière de respect des droits de l'homme car les exactions et les violences commises par l'armée régulière rwandaise furent tout aussi choquantes que ce qui s'est passé au

Zaïre, tandis que le gouvernement rwandais a arrêté, dans des conditions de brutalité et de violence, des milliers d'innocents. Là, il ne fut pas question de rupture, bien au contraire, puisque des armes furent envoyées au Rwanda et que des parachutistes belges y séjournèrent plusieurs semaines.

Pourtant, pour la Belgique, la coopération avec le Zaïre présente, à tous égards, des avantages et un intérêt sans commune mesure avec celle pratiquée avec le Rwanda. Alors, comment expliquer ces deux poids et deux mesures? L'évolution de ce dossier dégage un certain sentiment de malaise. Quoi que l'on pense du régime zaïrois, il faut admettre que, pour la première fois depuis 1965, il évolue quelque peu vers le pluralisme et la démocratie. Et c'est précisément à ce moment que le gouvernement belge fait preuve d'une intransigeance totale à l'égard du gouvernement zaïrois.

On a un peu l'impression qu'en mai dernier, le gouvernement a misé sur la chute du régime zaïrois en place et qu'il est un peu, aujourd'hui, victime de cette attitude.

Le chef de l'Etat zaïrois vient de faire savoir sans équivoque qu'il souhaitait une amélioration des rapports avec la Belgique, notamment par la réunion de la grande commission mixte qui pourrait examiner les événements de Lubumbashi.

Le gouvernement ne pense-t-il pas que le moment est venu de faire une tentative de rapprochement avec le Zaïre? Si tel n'est pas votre avis, pourriez-vous préciser, monsieur le secrétaire d'Etat, ce que veut exactement le gouvernement belge et ce qu'il attend du gouvernement zaïrois?

Le dernier volet de mon intervention concerne le problème posé par le traitement des matières régionales et communautaires par la Communauté européenne, la perspective de nouveaux transferts de compétences et les conséquences de cette situation pour notre pays en ses diverses composantes.

Il est évident que nous vivons une situation assez paradoxale puisque, sur le plan national, des compétences nouvelles ont été concédées, notamment en 1988, aux Communautés et aux Régions, mais que, dans le même temps, certains transferts de compétences se font vers la Communauté européenne. On peut d'ailleurs se poser la question de savoir si tous ces transferts sont opportuns.

Le problème est qu'actuellement, les Régions et les Communautés de Belgique ne participent pas directement à la décision au niveau européen, même lorsqu'il s'agit pour elles de compétences en droit interne. Ne peut-on pas craindre de voir un pouvoir central européen s'occuper, par exemple, de culture et d'éducation, avec les risques que cela pourrait comporter pour la diversité de nos cultures? Le problème est d'autant plus délicat qu'au sein de l'actuelle Communauté européenne, le cas de la Belgique est à peu près unique. Certes, l'Allemagne est un Etat fédéral, l'Italie est composée de régions disposant d'une certaine autonomie, mais la Belgique est le seul pays de la Communauté où l'établissement de Régions et de Communautés est basé sur des critères culturels. Pour nous, l'idée avancée par certains d'une Assemblée des Régions d'Europe n'est pas acceptable.

La révision de l'article 146 du Traité de Rome prévoyant que seuls les Etats sont présents dans les instances européennes pourrait résoudre le problème, mais il est à craindre qu'elle ne soit difficile à obtenir, les autres pays étant peu concernés et donc peu sensibilisés au problème.

Je souhaiterais donc, monsieur le secrétaire d'Etat, connaître l'opinion du gouvernement quant à cette question et la solution qu'il pourrait y apporter. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan staatssecretaris De Keersmaecker.

De heer De Keersmaecker, staatssecretaris voor Europese Zaken en Landbouw, toegevoegd aan de minister van Buitenlandse Zaken. — Mijnheer de Voorzitter, eerst wens ik de rapporteur te feliciteren voor zijn concisie.

De heer Luyten vroeg mij of wij nog aandringen op de toepassing van de democratische beginselen in onze relatie met de andere landen, meer bepaald met de landen van Centraal- en Oost-Europa, inzake de steunverlening die wij zouden toezeggen en uitvoeren op voorwaarde dat de democratische beginselen worden gerespecteerd en dat de vrije markteconomie wordt toegepast.

De heer Luyten. — Mijnheer de staatssecretaris, ik zou daar één vraag willen aan toevoegen. Indien u mij niet kan antwoorden, zal ik de vraag aan minister Eyskens stellen. Welke houding hebben wij aangenomen ten opzichte van dat « buitenvegen » van de Baltische ministers van Buitenlandse Zaken in Parijs? Hebben wij daar een standpunt ingenomen of hebben wij daar onze bek in de pluimen gestoken?

De heer De Keersmaecker, staatssecretaris voor Europese Zaken en Landbouw, toegevoegd aan de minister van Buitenlandse Zaken. — Mijnheer Luyten, ik heb daarover geen enkele informatie en ik kan u daar niet op antwoorden.

Het is evident dat wij de toepassing vragen van het democratisch beginsel. De vrije markteconomie is overigens geen beginsel, maar een praktijk, die wel overeenkomt met wat wij in onze landen als expressie van vrijheid en democratie ervaren. Wij hebben dat standpunt, ook in het kader van de Europese Gemeenschap, aangekleefd, maar dit moet in een zeer brede betekenis worden gezien.

Het is voor ons noodzakelijk dat hetgeen daar wordt beslist ook geconcentreerd wordt, zo veel mogelijk in het kader van de Europese Gemeenschap. Wij zijn bereid hieraan mee te werken en zijn ervan overtuigd dat een actie van samenwerking met en steun aan de Sovjetunie de totstandkoming van een volwaardige democratie en een zo geordend mogelijke overgang naar een vrije markteconomie in de hand zal werken.

Onze steun en samenwerking zijn niet afhankelijk van de vooraf perfect gerealiseerde condities inzake de vrije markteconomie en democratie. Wel moet er een *point of no return* worden vastgelegd in de ontwikkeling van onze samenwerking en steun. De Duitse Bondsrepubliek heeft, in het licht van de dringende nood aldaar, maatregelen genomen en deze aangelegenheid zal op de eerstvolgende Europese Raad zeker opnieuw ter sprake komen.

U heeft dan ook verwezen naar de gebeurtenissen in Irak. Ik veronderstel dat u het laatste nieuws dienaangaande kent. Het Iraakse Parlement heeft inderdaad, bijna unaniem, beslist uitreisvisa toe te kennen aan alle Belgen die erom verzoeken. Dit is goed nieuws. Al degenen, wie het ook zij, die daartoe hebben bijgedragen, kunnen tevreden zijn. Voorts zal ik uw rapport over de uiteenzetting van Gaston Geens aan mijn collega mededelen.

M. Desmedt a attiré l'attention sur la situation en Irak. Il sait sans aucun doute qu'un projet de résolution est actuellement en voie d'être accepté à l'ONU, ce qui signifie qu'une intervention serait éventuellement possible dans les conditions auxquelles nous avons toujours adhéré. Espérons toutefois qu'on ne devra pas en arriver là. Un des objectifs recherché par ceux qui proposent cette résolution est certainement de provoquer une démotivation de Saddam Hussein afin qu'il change de cap et réponde favo-

ramentement au premier volet de cette résolution, qui est un appel à la paix, dans les conditions précisées par les Nations Unies depuis le mois d'août.

Quant au Zaïre, notre position est claire: nous sommes prêts, à chaque instant, à accepter l'ensemble de ce qui a été décidé dans l'accord de Rabat, à condition que les sanctions soient levées. Cette solution, que le gouvernement désire, devrait être réalisée dans les conditions précisées depuis le début. Celles-ci sont connues, elles sont claires, et nous espérons qu'elles pourront être réalisées dans le plus bref délai.

Quant à la prise en compte de la réalité communautaire et régionale de notre pays au niveau international, elle suscite plusieurs questions.

D'abord, quelle est la place de notre pays et de ses entités dans la Communauté européenne? Le fameux article 146 ne reconnaît que les Etats membres et ne prévoit, au niveau du Conseil des ministres, qu'une représentation du gouvernement national.

Ensuite, quelle est la prise en compte des compétences à ce niveau, et de quelle manière sommes-nous représentés dans les instances qui préparent les décisions? Le problème est complexe, mais a déjà été résolu de façon pragmatique dans notre pays. J'ajoute que la Belgique se prononce en faveur d'une adaptation du régime prévu dans l'article 146, de manière à ce que la prise en compte puisse s'exprimer au niveau du Conseil des ministres. A ce propos, j'ai eu l'occasion, ce matin, de présider la délégation belge au Conseil européen des ministres du Tourisme, où les Régions étaient présentes. J'ai introduit la séance en tant que chef de délégation, dans le respect de l'article 146. J'ai quitté ensuite les lieux, après avoir constaté qu'aucun problème ne relevait de la compétence nationale, mais je suis resté à la disposition du Conseil dans l'éventualité d'un vote.

Cela démontre que, dès maintenant, il est possible de s'organiser de manière à ce que tout se déroule correctement. Il faudrait toutefois obtenir l'unanimité — une majorité n'étant pas suffisante pour adapter le Traité — pour pouvoir apporter des modifications de manière à ce que la représentation des entités composant les Etats membres puisse se faire au niveau ministériel, tout en respectant l'unicité des Etats membres. Ce ne sera certainement pas chose facile.

J'aborde maintenant la représentation des Communautés sur les marchés extérieurs, à la fois sur les plans diplomatique et économique. Des accords existent déjà à ce sujet, le premier ayant été conclu avec la Communauté française. Cet accord a été étendu à la Communauté flamande et actuellement il fonctionne dans un contexte assez pragmatique, les délégués des Communautés étant présents en tant que représentants de ces entités, dans les limites de leurs compétences, mais en s'insérant dans la hiérarchie diplomatique.

En ce qui concerne les traités, le texte de la communication du gouvernement pourrait poser problème dans la mesure où on ne l'interpréterait pas de manière à être en conformité avec le droit international public en vigueur. Les deux ministres des Réformes institutionnelles travaillent sur ce dossier en concertation avec le ministre des Affaires étrangères.

Une note sera prochainement présentée au gouvernement, dans le cadre de ce qui est prévu dans la déclaration gouvernementale.

Au niveau de la Communauté européenne se pose un problème qui est en relation avec celui de l'évocation. Vous savez que toutes les obligations résultant de décisions prises par la Communauté européenne priment sur le droit national. Les directives sont exé-

cutoires après traduction en termes législatifs nationaux, tandis que les règlements le sont de manière automatique. Quoi qu'il en soit, toutes les décisions prises doivent être exécutées.

Le seul interlocuteur valable en cette matière est l'Etat national. Dans la mesure où celui-ci est dépossédé de certaines aires de compétences, un problème se pose, auquel il conviendra de remédier. Il en sera notamment question dans la note que préparent les collègues que j'ai cités.

Dans la mesure où le gouvernement et les assemblées auront accepté les propositions formulées, nous pourrions résoudre des problèmes qui souffrent d'un certain « flou artistique ». Toutefois, comme je l'ai dit, des solutions pratiques ont déjà été apportées à certains d'entre eux. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Luyten.

De heer Luyten. — Mijnheer de Voorzitter, ik heb niet zozeer het vrije marktmechanisme als mijn grootste zorg beklemtoond, maar wel het tweede deel van de rede van de heer Martens in Dublin, waarin hij sprak over het democratisch pluralisme. De ironische ondertoon van mijn *Le Monde*-stukje was bedoeld als een verwijzing naar volkeren als de Litouwers. Want wij hebben de wil tot zelfbeschikking altijd toegejuicht bij volkeren in Azië en Afrika, bij volkeren die daarover nooit hebben mogen stemmen. De Litouwers hebben dat met overdonderende meerderheid wel gedaan.

Mijn verzoek is dus — terwijl mijn collega Dierickx jammer genoeg precies op dit ogenblik in Rome zit — dat wij, als kleine Staat met twee volkeren, deze beginselen zouden vertolken op het Europese niveau.

Wij moeten, mijnheer de staatssecretaris, zoals ik het ooit zegde in echo op uw partijgenoot, mevrouw De Backer, stem geven aan deze beginselen voor degenen die niet gehoord worden, voor de machtelozen. Ik denk hier aan de Koerden. Omdat zij geen petroleum hadden, hebben wij niet zo gejammerd toen de Iraakse bommen vielen op het Koerdische volk, toen de gasbommen twee jaar geleden werden uitgetest. Dat was de ironie van het stukje in *Le Monde*: de Koeweiti's hadden petroleum, de Koerden hadden die niet.

De Voorzitter. — *Chames en heren, ik stel voor onze werkzaamheden te onderbreken.*

Je vous propose d'interrompre ici nos travaux. (Assentiment.)

De Senaat vergadert opnieuw heden, vrijdag 30 november om 14 uur 30.

Le Sénat se réunira ce vendredi 30 novembre à 14 heures 30.

De vergadering is gesloten.

La séance est levée.

(*De vergadering wordt gesloten om 0 h 40 m.*)

(*La séance est levée à 0 h 40 m.*)